

СЪДЪРЖАНИЕ:

2. Фиксирани телефонни мрежи и предоставяне на фиксирани гласови телефонни услуги	21
2.1. Участници на пазара на фиксирана гласова телефонна услуга	21
2.2. Телефонни постове на фиксираната мрежа на БТК АД	25
2.3. Инфраструктура на фиксираната мрежа на БТК АД	27
2.4. Предоставяни услуги и развитие на конкуренцията	29
2.5. Цени и ценова политика на БТК АД	31
2.6. Разход за потребление на фиксирани услуги в България и страните от ОИСР	41
2.7. Цени на БТК АД и алтернативните оператори	43
2.8. Цени на едро: Типово предложение за взаимно свързване, типово предложение за необвързан достъп	48

2. Фиксирани телефонни мрежи и предоставяне на фиксирани гласови телефонни услуги

2.1. Участници на пазара на фиксирана гласова телефонна услуга

2005-а е първата година, през която се наблюдава раздвижване на пазара на фиксирани телефонни мрежи и предоставяне на фиксирани гласови телефонни услуги: през нея реално стартира предлагането на конкурентни услуги от алтернативните на БТК АД оператори.

Към 31.12.2005 г. право да осъществяват далекосъобщения чрез фиксирани телефонни мрежи и да предоставят фиксирани гласови телефонни услуги имат 20 алтернативни оператора, от които броят на новолицензираните през годината е 8. Два от тях, „МОБИЛТЕЛ” АД и „КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ” ЕАД, са оператори, утвърдили се като основни участници на пазара на мобилни далекосъобщителни мрежи и предоставяне на гласови телефонни услуги чрез тях. Лицензирани за предоставяне на фиксирани гласови телефонни услуги са и някои от кабелните оператори в страната. Това показва, че интерес към предоставянето на фиксирана гласова телефонна услуга проявяват оператори, които вече осъществяват друга далекосъобщителна дейност на българския пазар и възнамеряват да предлагат на потребителите интегриран пакет от услуги, което ще засили конкуренцията между играчите на далекосъобщителния пазар в страната в полза на потребителите на далекосъобщителни услуги.

Източник: КРС

Фиг. 17

Към 31.12.2005 г. общият брой на издадените лицензии (116 А и 116 Б) на алтернативни на БТК АД оператори за този вид далекосъобщителна дейност е 30. Осем от алтернативните оператори имат издадени лицензии само по 116 А, двама - само по 116 Б и десет - и от двата типа (116 А и 116 Б). Лицензиите на всички тези оператори са

с териториален обхват Република България, какъвто е обхватът и на лицензията на БТК АД.

Таблица № 1

			<i>Наименование на оператора</i>	<i>Лицензии по 116 А</i>	<i>Лицензии по 116 Б</i>
към. 31.12.2005 г.	към. 31.12.2004 г.	към. 31.12.2003 г.	"ГЛОБАЛТЕХ БЪЛГАРИЯ" ЕООД (към 31.12.2005 г. "КЕЙБЪЛТЕЛ" АД)	√	-/√*
			"ИЗТОЧНА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ" АД	√	√
			"НЕКСКОМ БЪЛГАРИЯ" ЕАД	√	√
			"НЕТПЛЮС" ООД	√	√
			"ОРБИТЕЛ" АД	√	√
		към. 31.12.2004 г.	"БЪЛГАРИЯ ТЕЛЕКОМ НЕТ" АД	√	-
			"ВЕСТИТЕЛ БГ" АД	√	√
			"СПЕКТЪР НЕТ" АД	√	√
			"ТЕЛЕКОМ ПАРТНЪРС НЕТУЪРК" ООД	√	-
			"ТРАНС ТЕЛЕКОМ" ООД	√	√
	към. 31.12.2005 г.	към. 31.12.2005 г.	"ЕВРОКОМ КАБЕЛ" ЕАД	√	-
			"ГОЛД ТЕЛЕКОМ БЪЛГАРИЯ" АД	-	√
			"АЙ ТИ ДИ НЕТУЪРК" АД	√	√
			"КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ" ЕАД	√	√
			"МОБИЛТЕЛ" АД	√	-
			"НЕТ ИС САТ" ООД	√	-
			"НОВО" ЕООД	√	-
			"СКАТ ТВ" ООД	√	-
	"ТЕЛЕКОМ 1" ООД	√	-		
	"БТК-НЕТ" ЕООД	-	√		

* Лицензията по 116А е издадена през 2003 г., а по 116Б - през 2005 г.

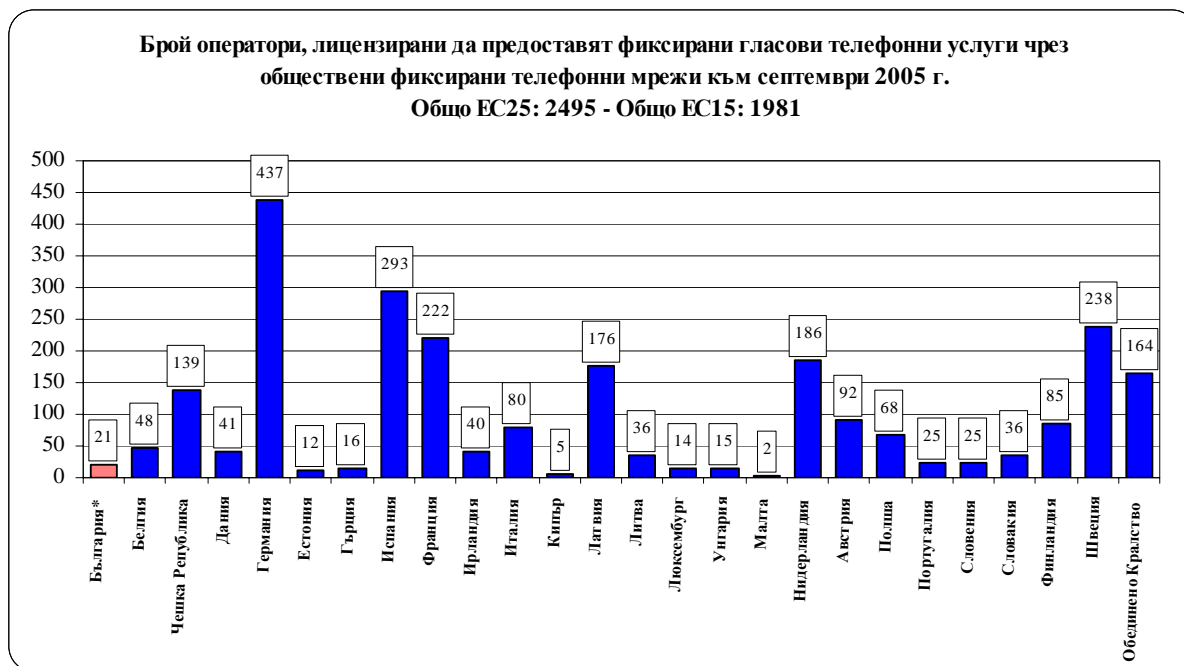
Източник: КРС

Докато в почти всички страни-членки на ЕС и страните-кандидатки от Югоизточна Европа (ЮИЕ) за предоставяне на фиксирана гласова телефонна услуга се издават лицензии с национален и с регионален обхват, у нас всички лицензии са с национален обхват. В повечето европейски страни са издадени лицензии за мрежи и услуги, както и само за предоставяне на услуги, а у нас всички лицензии са за мрежи и услуги - за осъществяване на далекосъобщения чрез обществени далекосъобщителни мрежи и предоставяне на фиксирана гласова телефонна услуга и за осъществяване на далекосъобщения чрез обществени далекосъобщителни мрежи и предоставяне на достъп до гласова телефонна услуга чрез услугата избор на оператор.

В европейски мащаб броят на операторите, лицензирани да предоставят фиксирани гласови телефонни услуги чрез фиксирани телефонни мрежи и за предоставяне на услугата избор на оператор, силно варира: от 437 в Германия до 2 в Малта. Средно за ЕС 25²³ броят на тези оператори е 100, а за присъединилите се през

²³ ЕС 25 – общо 25-те страни-членки на Европейския съюз; ЕС 15 – страните-членки на Европейския съюз без новоприсъединилите се 10.

2004 г. страни - 51. Тези числа силно контрастират с броя на лицензираните оператори у нас за предоставяне на този вид далекосъобщителна услуга - 21. Той е по-голям спрямо страни като Естония, Гърция, Кипър, Люксембург, Унгария и Малта.

Забележка: В посочения брой са включени и историческите оператори; данните за България са към 31.12.2005 г.

Източник: *European Electronic Communications Regulation and Markets 2005 (11th Report)*, Volume II, Annex 2 Market Overview, p. 8 и по данни на КРС

Фиг. 18

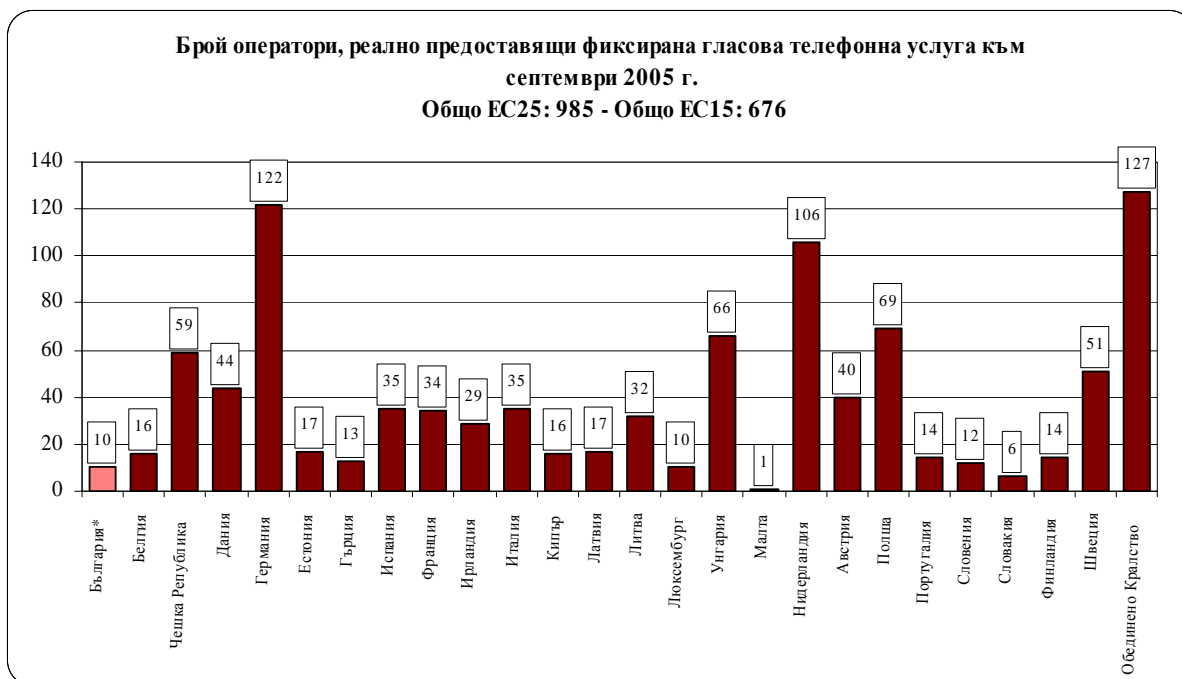
От страните в ЮИЕ²⁴ най-голям е броят на операторите, лицензирани да предоставят фиксирани гласови телефонни услуги в Румъния – над 2 100, а от останалите държави в региона по-малък от България е броят им в Сърбия, Черна гора и Косово.

Освен броят на лицензираните следва да се отчете и броят на реално осъществяващите дейност далекосъобщителни оператори като по-точен критерий за наличието на ефективна конкуренция на даден пазар.

У нас към края на 2005 г. освен БТК АД още девет алтернативни оператори са декларирали, че осъществяват дейност и предоставят фиксирана гласова телефонна услуга. Тези са: „БЪЛГАРИЯ ТЕЛЕКОМ НЕТ“ АД, „ГОЛД ТЕЛЕКОМ БЪЛГАРИЯ“ АД, „ИЗТОЧНА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ“ АД, „КЕЙБЪЛТЕЛ“ АД, „НЕКСКОМ БЪЛГАРИЯ“ ЕАД, „ОРБИТЕЛ“ АД, „СПЕКТЪР НЕТ“ АД, „ТЕЛЕКОМ ПАРТНЪРС НЕТУЪРК“ АД и „ТРАНС ТЕЛЕКОМ“ ООД.

Най-голям брой реални участници на пазара на фиксирани гласови телефонни услуги от ЕС 25 има в Обединеното Кралство – 127, а по-малко от България - само в Малта и Словакия, съответно 1 и 6.

²⁴ Report 2 – Country Comparative Report Supply of services in monitoring of South East Europe - telecommunications services sector and related aspects, May 22, 2006, p.77

Забележка: В посочения брой са включени оператори с лицензии от типа 116А и 116Б и историческите оператори; данните за България са към 31.12.2005 г.

Източник: *European Electronic Communications Regulation and Markets 2005 (11th Report)*, Volume II, Annex 2 Market Overview, p. 9 и по данни на КРС

Фиг. 19

От страните в ЮИЕ²⁵ най-голям е броят на реалните участници, които предоставят фиксирани гласови телефонни услуги в Румъния – над 1800, а най-малък – по 1 - в Сърбия, Черна гора и Косово.

В края на 2005 г. е сключен договор за взаимно свързване на мрежите между БТК АД и още един алтернативен оператор, а от началото на 2006 г. такива договори имат още три алтернативни оператора, които не се осъществявали дейност през 2005 г. Това, както и декларираните от алтернативните оператори над 23 млн. лв. инвестиции, предвидени за 2006 г., дават основание да се прогнозира, че ще се появят и други реални участници на пазара на фиксирани телефонни мрежи и предоставяне на фиксирани гласови телефонни услуги, което ще е предпоставка за създаване на още по-конкурентна среда на този пазар.

Въз основа на разпоредбите на Закона за далекосъобщенията (ЗД) и Методиката за условията и реда за определяне на оператори със значително въздействие върху пазара (ДВ, бр. 61 от 13.07.2005 г.), след извършен пазарен анализ и решение на КРС № 1742/12.09.2005 г. БТК АД отново е определена за оператор със значително въздействие върху пазара на фиксирани телефонни мрежи и фиксирани гласови телефонни услуги. Като такъв оператор на БТК АД са наложени предвидените в ЗД задължения, свързани с взаимно свързване, предоставяне на необвързан достъп, предоставяне на специфичен достъп, съвместно ползване на помещения, далекосъобщителни съоръжения, канали, кули и други, както и предоставяне на универсална далекосъобщителна услуга.

²⁵ Report 2 – Country Comparative Report Supply of services in monitoring of South East Europe - telecommunications services sector and related aspects, May 22, 2006, p. 77

2.2. Телефонни постове на фиксираната мрежа на БТК АД

Към края на 2005 г. телефонните постове на БТК АД представляват все още почти 100% от общия брой телефонни постове на операторите, предоставящи фиксирана гласова телефонна услуга.

Като цяло в последните пет години общият брой абонатни телефонни постове на фиксираната телефонна мрежа на БТК АД намалява. През 2005 г. спрямо предходната броят на телефонните постове е намалял с 9%, а сравнено с 2002 г. - с 14%.

Източник: КРС по данни на БТК АД

Фиг. 20

Наблюдаващата се тенденция от последните години на отказ от фиксираната комутируема телефонна мрежа на БТК АД може да се обясни с обезлюдяването на малките населени места; преориентирането към мобилните оператори, предлагащи по-широк набор от услуги и гъвкавост при ползването им по отношение на мобилност, както и по отношение на тарифирането, наличието, например, на предплатени услуги в сравнение с високия размер на месечния абонамент; конкурентното предлагане на услуги от алтернативните оператори и VoIP доставчиците.

Очакванията са плавният спад на постове на фиксираната мрежа да продължи поради пренасочването им към услугите на алтернативните оператори, както и поради преориентирането на потребителите към мобилни услуги.

За периода 2001-2005 г. показателите фиксирана телефонна плътност по население и домакинства продължават постепенно да намаляват при все още незначителния дял на постове на алтернативните оператори: броят телефонни постове намалява с приблизително еднакъв темп с намалението на населението. При изчислението на плътността по домакинства броят телефонни постове на домашни абонати е съотнесен към наличните данни за броя на домакинствата от последното преброяване на НСИ от 2001 г. Показателят фиксирана телефонна плътност по домакинства е традиционно висок, като възлиза на 74% към края на 2005 г., но бележи понижение с 4 пункта спрямо предходната година.

Източник: КРС по данни на БТК АД и алтернативните оператори

Фиг. 21

В страните от ЮИЕ²⁶ показателят фиксирана телефонна плътност по население силно варира: от 38,02% в Хърватска до 5,20% в Косово. В рамките на региона телефонната плътност по население у нас е една от най-високите (32%), като е по-ниска единствено спрямо този показател в Хърватска и в Сърбия.

Относително постоянно през последните години е съотношението на домашни и служебни телефонни постове (фиг. 22).

²⁶ Report 2 – Country Comparative Report Supply of services in monitoring of South East Europe - telecommunications services sector and related aspects, May 22, 2006, p. 131

Източник: КРС по данни на БТК АД

Фиг. 22

Въпреки че в относително изражение през 2005 г. делът на служебните телефонни постове е намалял само с 2 пункта спрямо предходната година, то в абсолютно изражение това намаление е с 23%. По-малкият брой на бизнес потребителите на компанията може да се обясни с появата на алтернативни участници на пазара на фиксирани гласови телефонни услуги, чиято целева аудитория са именно бизнес абонатите. Потвърждение на това е съотношението бизнес и домашни абонати на алтернативните оператори, което е 3:2. Заслужава да се обърне внимание, че 86% от всички домашни абонати на алтернативните оператори са на един оператор - „КЕЙБЪЛТЕЛ” АД, което е обяснимо като се има в предвид, че той е един от най-големите кабелни оператори в страната, а предоставянето на гласова телефонна услуга в пакет с услугата кабелна телевизия е предназначена предимно за домашни абонати.

2.3. Инфраструктура на фиксираната мрежа на БТК АД

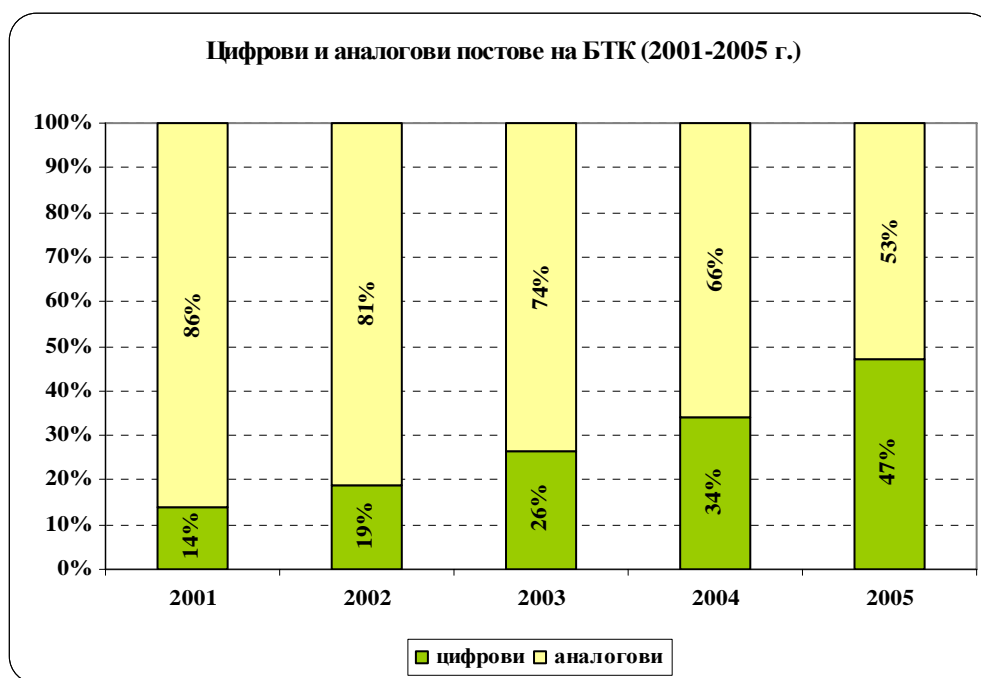
През 2005 г. БТК АД продължи да изпълнява програмата си за цифровизация на мрежата.

За потребителите предимствата на цифровата мрежа се свеждат до:

- премахване на т.нар. „дуплекси”, при които два абоната с различни номера са свързани един с друг и не могат да провеждат едновременно телефонни разговори;
- значително намаляване на грешните свързвания и случаите, когато връзката се разпада;
- възможност за ползване на допълнителни услуги, като показване на номера на викация (CLIP), блокиране на номера на викация (CLIR), пренасочване на повикванията към друг номер, изчакване на повикването и разговори в група от фиксирани телефони;

➤ възможност за ползване на широколентови услуги и др.

На следващата графика се вижда развитието на цифровизацията на фиксираната мрежа²⁷ на БТК за периода 2001-2005 г.

Източник: КРС по данни на БТК АД

Фиг. 23

Въпреки все още ниското равнище на цифровизация, данните от последните години показват високи темпове на ръст (средно 35% годишно, или с 13 пункта всяка година), като за последната година ръстът е 38%²⁸. Така към края на 2005 г. 47% от телефонните постове на БТК АД са цифрови, което показва, че компанията е изпълнила задължението си по лицензия процентът на цифровите линии да достигне 41-46%. В големите градове процесът на цифровизация е почти завършил, но в останалите части на страната това става много бавно. Във връзка с поетите ангажименти на страната ни по Глава 19 „Телекомуникации и информационни технологии“ от преговорите за присъединяването ни към ЕС, към края на 2008 г. трябва да бъде достигната 75-81% цифровизация на фиксираната мрежа на БТК АД.

Критерий за нивото на цифровизация и качеството на предлаганите услуги чрез мрежата е делът на ISDN и дуплексните постове.

ISDN постовете се ползват за видеоконференции, минителефонни централи в предприятията, свързване на вътрешни мрежи в отдалечени офиси. До средата на 2005 г. ISDN портовете на БТК АД бяха използвани и от много доставчици на VoIP услуги (в това число алтернативните оператори, лицензирани за фиксирани мрежи и услуги). През август 2005 г., в съответствие с изменения на Общите условия с потребителите на фиксираната мрежа, БТК предприе действия по прекратяване на договорните си

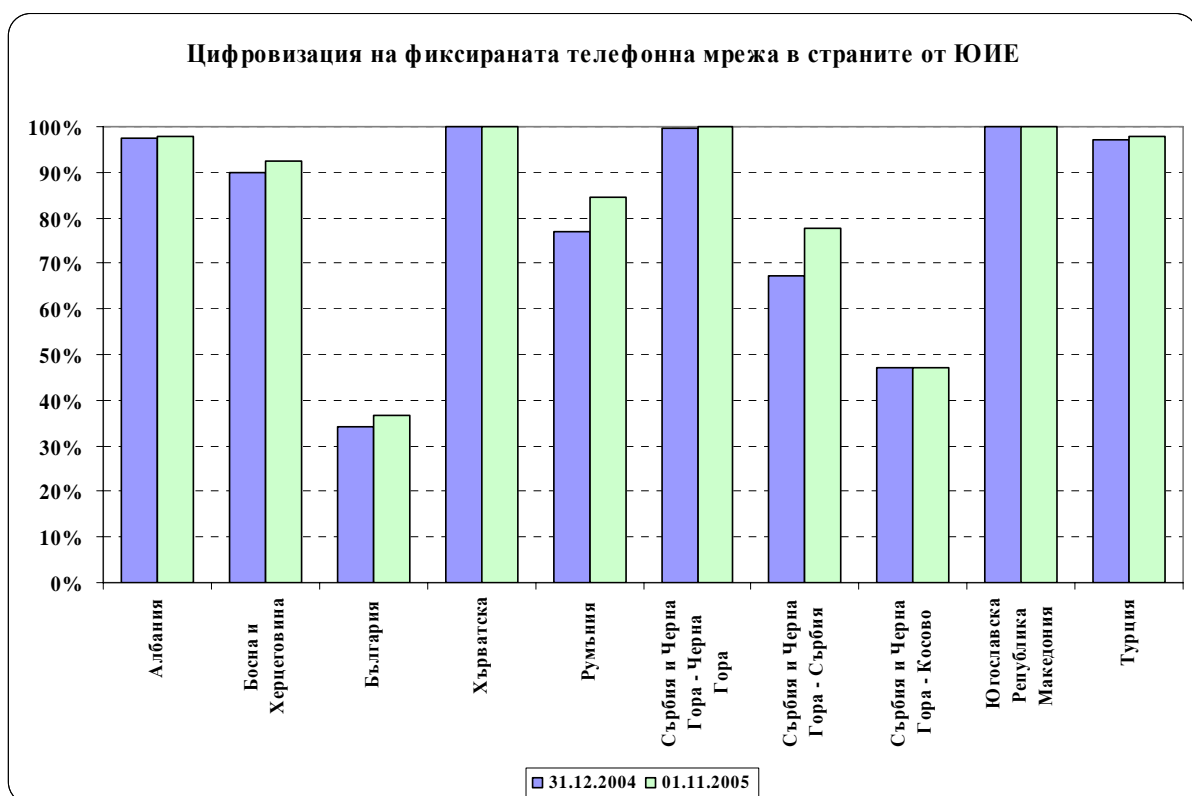
²⁷ Процентът цифровизация е пресметнат като отношение на цифровите телефонни постове към общия им брой (включен е и общият брой ISDN портове)

²⁸ В Проучване и анализ на потребителското търсене на далекосъобщителни услуги в България, на стр. 11 е посочено, че България има най-високи темпове на цифровизация в страните от ЦИЕ

отношения с тези доставчици. Към края на 2005 г. делът на ISDN постове е едва 0,80% от всички постове на компанията.

Делът на дуплексните постове в общия брой телефонни постове на БТК АД е намалял от 37% в началото на годината до 32% в края на 2005 г., което означава, че все още 1/3 от абонатите на компанията не могат да се възползват от по-висококачествени услуги. Въпреки големия напредък в това отношение, от страните в ЮИЕ делът на дуплексните постове у нас е по-нисък само спрямо този в Сърбия.

На фигура № 24 е показана степента на цифровизация на фиксираната телефонна мрежа в страните от ЮИЕ към 31.12.2004 г. и 01.11.2005 г. От данните се вижда, че въпреки направените от БТК АД инвестиции през последните години, страната ни е все още с най-нисък процент на цифровизация в региона. В някои страни като Република Хърватска и Бивша Югославска Република Македония още през 2004 г. фиксираната мрежа е била изцяло цифровизирана.

Забележка: данните за България са към 30.06.2005 г.

Източник: Report 2 – Country Comparative Report Supply of services in monitoring of South East Europe - telecommunications services sector and related aspects, May 22, 2006

Фиг. 24

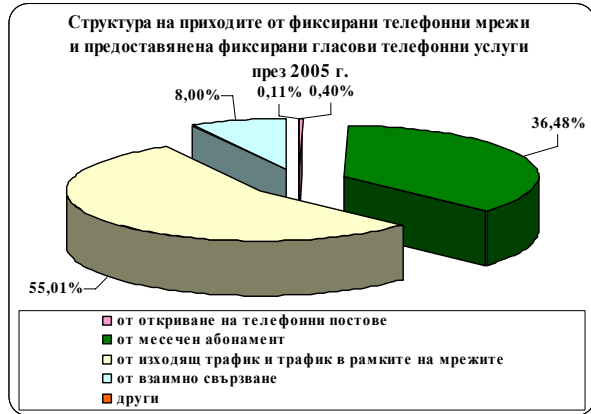
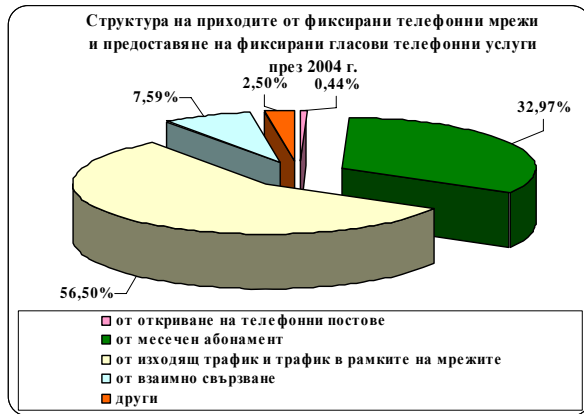
2.4. Предоставяни услуги и развитие на конкуренцията

Въпреки наличието на девет активни алтернативни оператора на пазара на фиксирани мрежи и услуги, относителният дял на приходите на БТК АД от предоставяне на тези услуги през 2005 г. остава твърде висок (97,5%), което е показател за недостатъчно ефективна конкуренция на пазара.

Като цяло приходите от предоставяне на фиксирана гласова телефонна услуга намаляват с 2% спрямо предходната година. Това намаление е резултат от спада в приходите на БТК АД от фиксирана гласова телефонна услуга, което не се компенсира

от реализираните приходи от алтернативните оператори. Намалението може да се обясни с вече коментирания преориентация на потребителите към ползване на мобилни гласови телефонни услуги, все по-популярния безплатен пренос на глас от компютър на компютър в реално време през Интернет и др.

На фиг. 25 и фиг. 26 е представена структурата на приходите от предоставяне на телефонни услуги от БТК АД и алтернативните оператори за 2004 и 2005 г.

Източник: КРС по данни на БТК АД и алтернативните оператори

Фиг. 25

Фиг. 26

Като цяло общата структура на приходите се запазва: половината от тях са от изходящ гласов трафик, а дялът на месечния абонамент е нараснал до 36%. През 2005 г. спрямо 2004 г. са нараснали и приходите от взаимно свързване с 3%. Наблюдава се намаление на приходите от откриване на телефонни постове (с 12%), от изходящ трафик и трафик в рамките на мрежата (с 4,73%) и от други услуги, като те са достигнали пренебрежимо малък размер в общата структура на приходите.

Обемът на приходите от месечен абонамент се влияе от динамиката в броя на абонатите и цената за месечен абонамент. Въпреки че броят на абонатите на БТК АД намалява (предполагаемо и потреблението), увеличение на приходите от месечен абонамент е налице поради нарастване цената за месечния абонамент за домашни и бизнес абонати от април 2005 г. Увеличението на приходите от взаимно свързване се дължи на увеличения трафик в резултат от свързването на мрежите на алтернативните оператори с тези на БТК АД, мобилните оператори и помежду им.

Намалението на приходите от откриване на телефонни постове, изходящ трафик и трафик в рамките на мрежата е последица от наблюдаващата се през последните години тенденция да намалява броят на фиксирани телефонни постове на БТК АД, както и невъзможността от компенсирането им с откриването на нови от алтернативните оператори заради все по-големия интерес към мобилните услуги.

Целевата аудитория на алтернативните оператори към момента са бизнес клиентите. Те конкурират историческия оператор с пакетни услуги от фиксирана гласова телефонна услуга и високоскоростен Интернет. Алтернатива за домашните потребители са все още основно VoIP услугите и PC-PC телефонията.

През 2005 г. на българския далекосъобщителен пазар стартира предлагането на услугата „избор на оператор“²⁹. Тя дава възможност на потребителите на БТК АД да

²⁹ Пълното наименование на услугата е „избор на оператор на преносна среда за осъществяване на междуселищни и международни разговори“

осъществяват междуселищни и международни разговори чрез друг лицензиран оператор, като потребителят сам избира от кого да ползва услугата. Две са разновидностите на тази услуга: избор за всяко повикване, като при осъществяване на повикването се използва код за избор на оператор, идентифициращ мрежата, която осъществява преноса; избор на абонаментна основа (предварителен избор). Засега у нас се предлага само първата разновидност.

Предлагането на потребителите на услугата „избор на оператор” е възможно при достъп на алтернативните оператори до мрежата на БТК АД, което изисква сключване на договори за взаимно свързване между тях.

През 2005 г. предоставяне на услугата са стартирали четири далекосъобщителни оператора: „ГОЛД ТЕЛЕКОМ БЪЛГАРИЯ” АД, „НЕКСКОМ БЪЛГАРИЯ” ЕАД, „ОРБИТЕЛ” АД и „СПЕКТЪР НЕТ” АД. Въпреки това, все още приходите от предоставяне ѝ са пренебрежимо малко – около 0,2% от общата сума на приходите от предоставяне на фиксирани гласови телефонни услуги.

Очаква се през 2006 г. на българския далекосъобщителен пазар да се предлага и услугата „избор на оператор на абонаментна основа”. При този вариант на услугата потребителят няма да избира код на оператор, а предварително ще заявява мрежата на кой алтернативен оператор ще използва за всички свои междуградски и международни разговори.

В съответствие с европейските тенденции на развитие на пазара, все по-голямо значение за развитието на конкуренцията придобива т.нар. „тройна услуга” (triple play). Тя представлява едновременно предоставяне от един оператор, чрез един кабел, на три услуги: глас, телевизия и Интернет. При тенденция на плавен спад в маржовете, реализирани от фиксирани гласови услуги (а в средносрочен период и от гласови услуги изобщо), операторите се стремят към този вид пакетни услуги, които им позволяват да реализират икономии от обхвата и да се позиционират по-добре на пазара. За потребителите предимствата се изразяват във възможността чрез един кабел да ползват няколко услуги и да заплащат само една сметка, както и да ползват отстъпки спрямо стандартните цени на услугите.

В същото време предоставянето на услугата изисква добре развита инфраструктура, което е свързано със значителни инвестиции. От алтернативните оператори у нас, които реално осъществяват дейност въз основа на издадената им индивидуална лицензия за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена фиксирана мрежа и предоставяне на фиксирана гласова телефонна услуга, услугата се предоставя само от „КЕЙБЪЛТЕЛ” АД. Услугата triple play се предлага и от кабелния оператор ЕСТ НЕТ (ЕВРОТУР САТ ТВ).

2.5. Цени и ценова политика на БТК АД

И през 2005 г. ценовата политика на БТК АД по отношение на фиксираната гласова телефонна услуга е подчинена на:

- по-нататъшно ребалансиране на цените на услугите и недопускане на кроссусидиране между тях;
- съобразяване на цените с разходите по предоставяне на услугата, във връзка с изискванията на ЗД;
- поддържане на приемлива рентабилност в дългосрочен план;
- съобразяване с условията на нарастващата конкуренция на далекосъобщителния пазар в страната;
- доближаване на ценовите равнища и съотношения до вече съществуващите в европейските държави с развита конкуренция.

През 2005 г. БТК АД отново бе обявено за оператор със значително въздействие върху пазара на фиксирани телефонни мрежи и фиксирани гласови телефонни услуги. Съгласно ЗД, в резултат на това цените на фиксираната гласова телефонна услуга през 2005 г., предоставяна от БТК АД, продължават да са в обхвата на регулираните от КРС. Тези цени се определят от историческия оператор въз основа на приети с решение на КРС правила за определянето им и разходите по предоставяне на фиксирани гласови телефонни услуги.

През април 2005 г. БТК АД внесе в КРС изменение на цените на услугите, предлагани чрез фиксираната телефонна мрежа, като част от процеса на ребалансиране. След решение на КРС за одобрение бяха увеличени цените на месечния абонамент и селищните разговори, а намалени цените на междуселищните и международните разговори - както за домашните, така и за бизнес абонатите. Историческият оператор внесе съществена промяна при таксуването на телефонните постове с възможност за отчитане по време, като въведе първоначална цена за разговор, която се отчита с приемането на разговора от търсения абонат. Направена беше промяна и в начина на тарифиране на фиксираните гласови телефонни услуги, като от тарифиране в импулси се премина към отчитане на разговорите на абонатите с точност до секунда. Изменен бе и начинът на отчитане на разговорите на абонатите на аналогови централи, като един селищен разговор се отчита като един импулс, без да се отчита продължителността на разговора.

След промяната на цените на БТК АД през 2005 г., която е поредна стъпка в процеса на ребалансирането им, съотношението на цените на селищни, междуселищни и международни разговори се измени от 1:5:10 към 31.12.2004 г. на 1:3,30:8,11³⁰. Средната стойност на това съотношение за ЕС за 2005 г. е без съществена промяна - от 1:2,4:5,4 за 2004 г. на 1:2,2:5,6 за 2005 г.

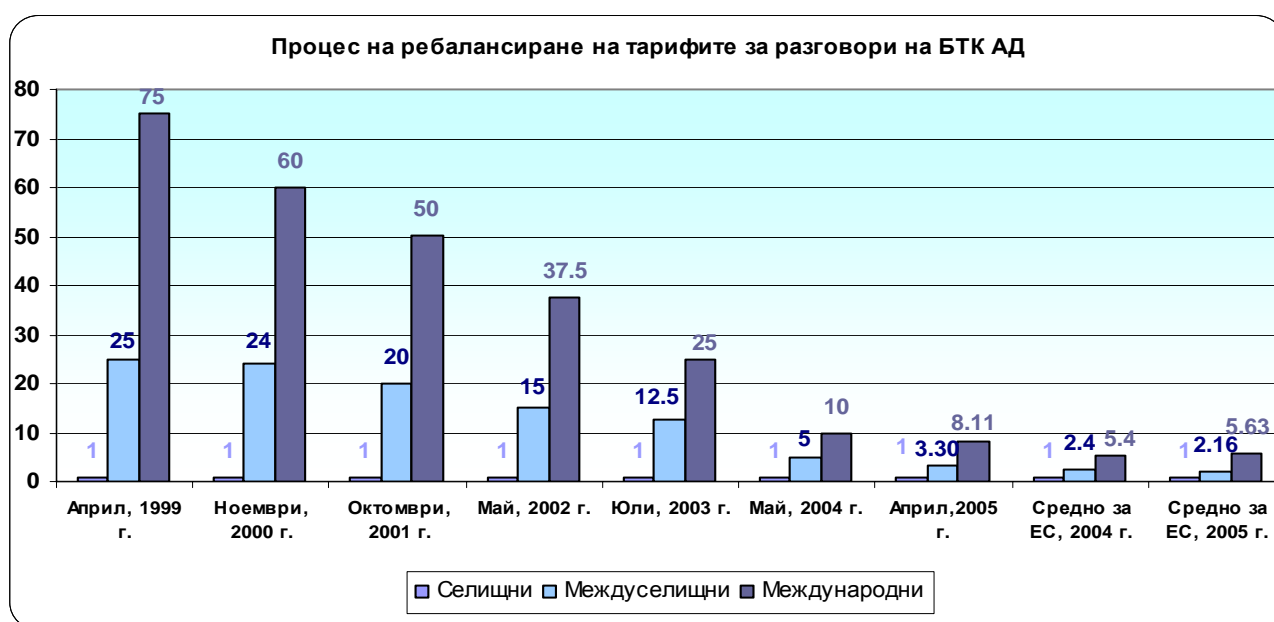
Таблица № 2

Цени на БТК АД ³¹	домашни потребители			бизнес абонати		
	май 2004 г.	април 2005 г.	промяна	май 2004 г.	април 2005 г.	промяна
месечен абонамент	7,99	8,43	6%	15,48 ³²	16,18	5%
1 минута селищен разговор	0,021	0,029	38%	0,041	0,051	24%
1 минута междуселищен разговор	0,09	0,081	-10%	0,114	0,093	-18%
1 минута международен разговор	0,542	0,465	-14%	0,542	0,465	-14%

³⁰ При цени за 5 минутен разговор за цифрова селищна телефония; междуселищна - на разстояние над 100 км в часовете със силен трафик от 08 ч. до 21 ч. и международна – до съседни страни.

Източник: Данни на БТК АД

На следващата фигура е представено изменението на съотношението между тарифите на БТК АД за селищни, междуселищни и международни разговори при ребалансирането на цените за периода 1999 – 2005 г., съпоставено със средните стойности за страните от ЕС за 2004 г. и 2005 г. Ребалансирането цените на фиксираните телефонни услуги на БТК АД се изразява в увеличение на цените на селищните и намалението им на междуселищните и международните разговори, с цел премахването на неконкурентното кроссубсидиране на услугите. Въпреки това, към края на 2005 г. цените на историческия оператор³³ в България са все още дебалансиранни в сравнение със средното съотношение за ЕС.

Източник: KPC, EC, 10th-11th Report on the Implementation of the Telecommunications Regulatory Package, Данни на БТК АД

Фиг. 27

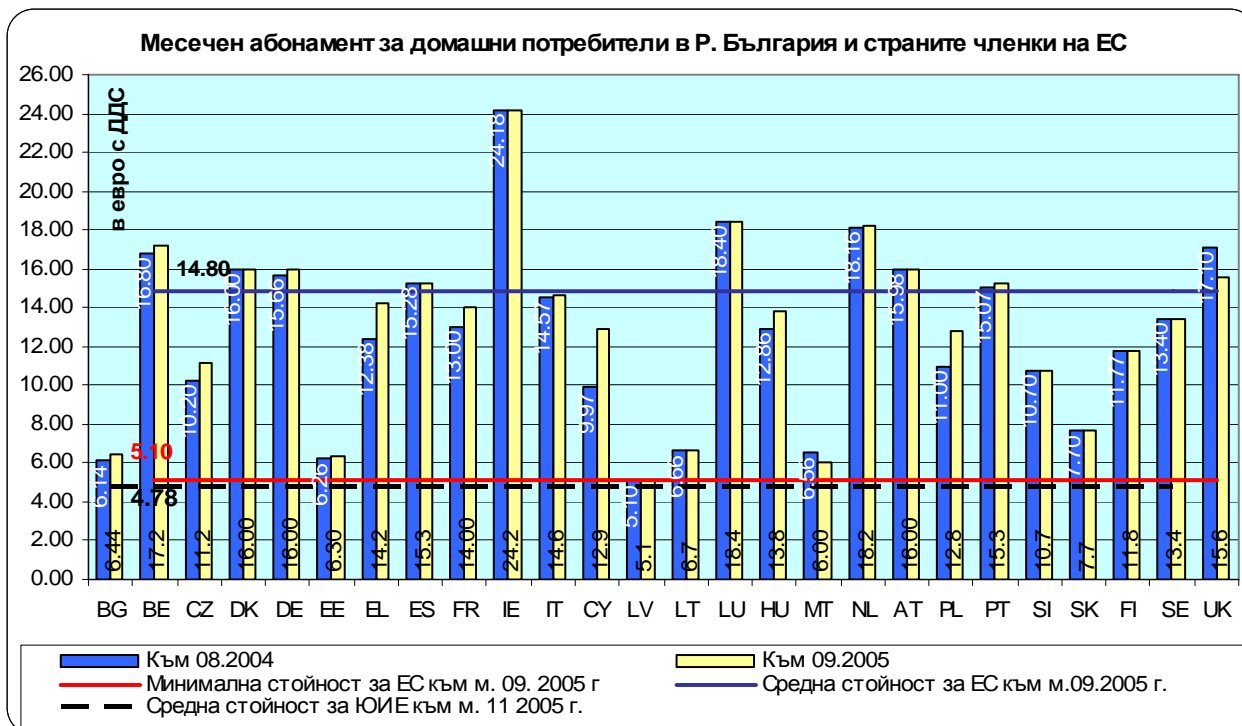
Следващите две графики показват цените на историческите оператори за месечен абонамент, съответно за домашни и бизнес абонати, в страните-членки на ЕС и България, техните минимални и средни стойности за ЕС, както и средните за страните от Югоизточна Европа³⁴ стойности.

³¹ Представени са цените на предлаганите услуги в лв., без ДДС, претеглени с техните постоянни тегла в потребителската ценова кошница за обикновена телефонна услуга, според Правилата за определяне на цените на фиксирана гласова телефонна услуга.

³² От цената за месечен абонамент към април 2005 г. е изключен абонаментът за ISDN.

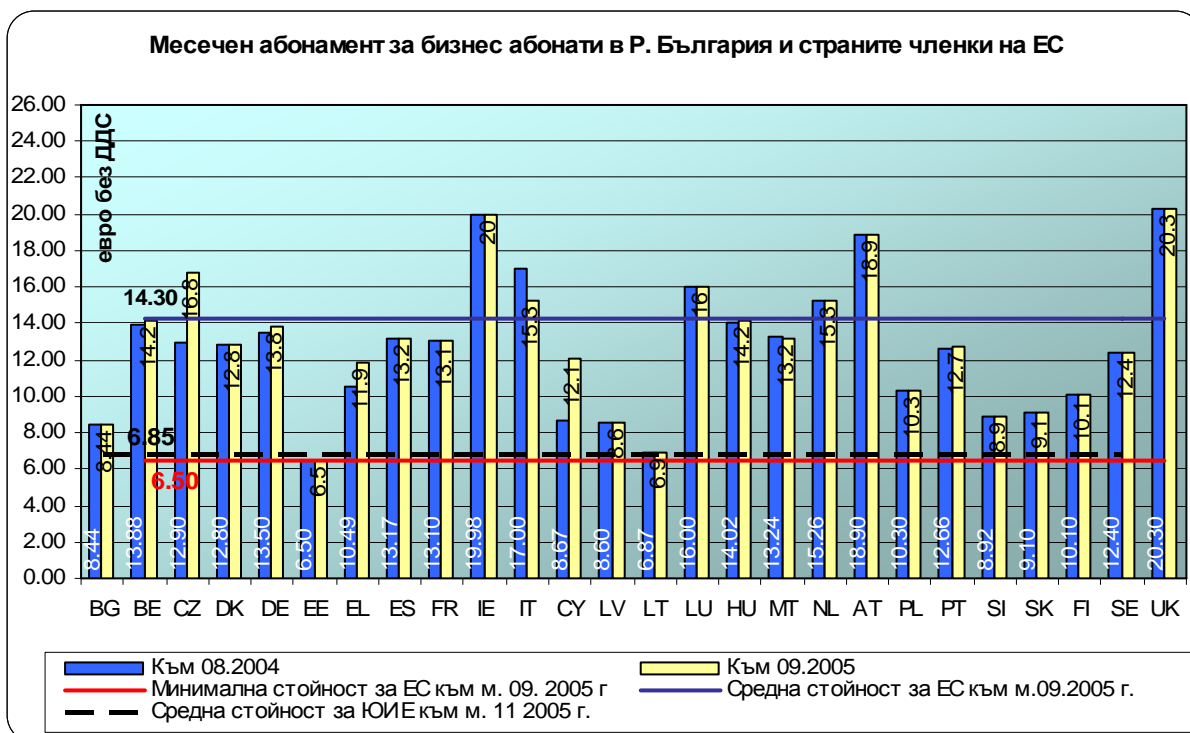
³³ Исторически оператор (от англ. “incumbent operator”) - оператор, който в миналото е притежавал изключителни права, регламентирани чрез закон, да предоставя далекосъобщителни услуги.

³⁴ Данните за региона на Югоизточна Европа обхващат страните: Албания, Босна и Херцеговина, Хърватия, Румъния, Сърбия и Черна гора, Македония, Турция.

Източник: ЕС, 11th Report on the Implementation of the Telecommunications Regulatory Package, Данни на БТК АД

Фиг. 28

Източник: EC, 11th Report on the Implementation of the Telecommunications Regulatory Package, Report 2 – Country Comparative Report-Supply of services in monitoring of South East Europe - telecommunications services sector and related aspects, Данни на БТК АД

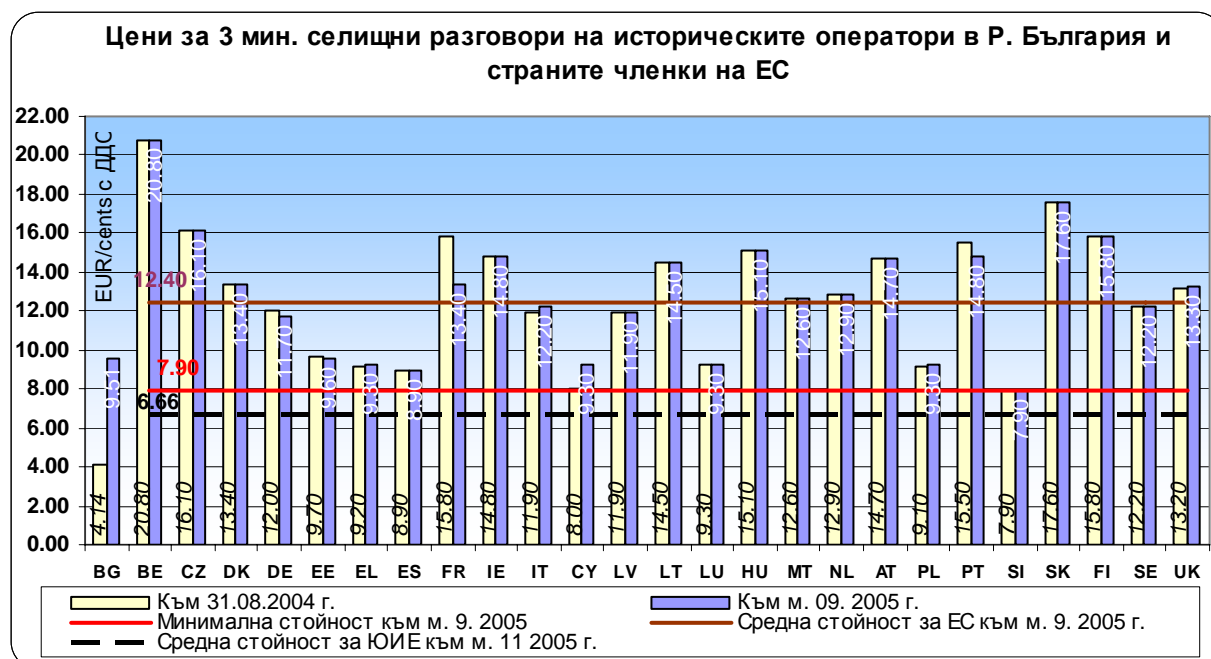
Фиг. 29

За едногодишен период цените за месечен абонамент на домашните и бизнес потребителите за страните-членки на ЕС запазват равнищата си. От фигурите е видно, че цените за месечен абонамент за домашни и бизнес абонати на 10-те новоприсъединили се към ЕС страни са все още под средните стойности за страните от ЕС. Средните стойности за ЮИЕ са значително под средните за ЕС, повече от два пъти по-ниски за бизнес абонатите и почти три пъти по-ниски при домашните абонати. Причина за това са все още силно дебалансираните цени в региона.

Месечният абонамент³⁵ за бизнес абонатите на БТК АД се доближава до средните стойности за новоприсъединилите към ЕС страни, но все още е значително под средните стойности за 25-те страни членки – с 41% по-нисък спрямо средните стойности за страните-членки на ЕС. След увеличението през 2005 г., стойността на месечния абонамент³⁶ за домашните потребители е с 26% по-висока от минималната стойност за ЕС.

Цената на абонамента за бизнес и домашни абонати на историческия оператор в България е над средните стойности за страните от Югоизточна Европа, съответно с 35 % за домашния абонамент и с 23% за бизнеса.

Представените по-долу графики сравняват цените за 3-минутен и 10-минутен селищен разговор на БТК АД (в сила от април 2005 г.) с тези на страните-членки в ЕС. Представени са и средните стойности за страните от Югоизточна Европа.

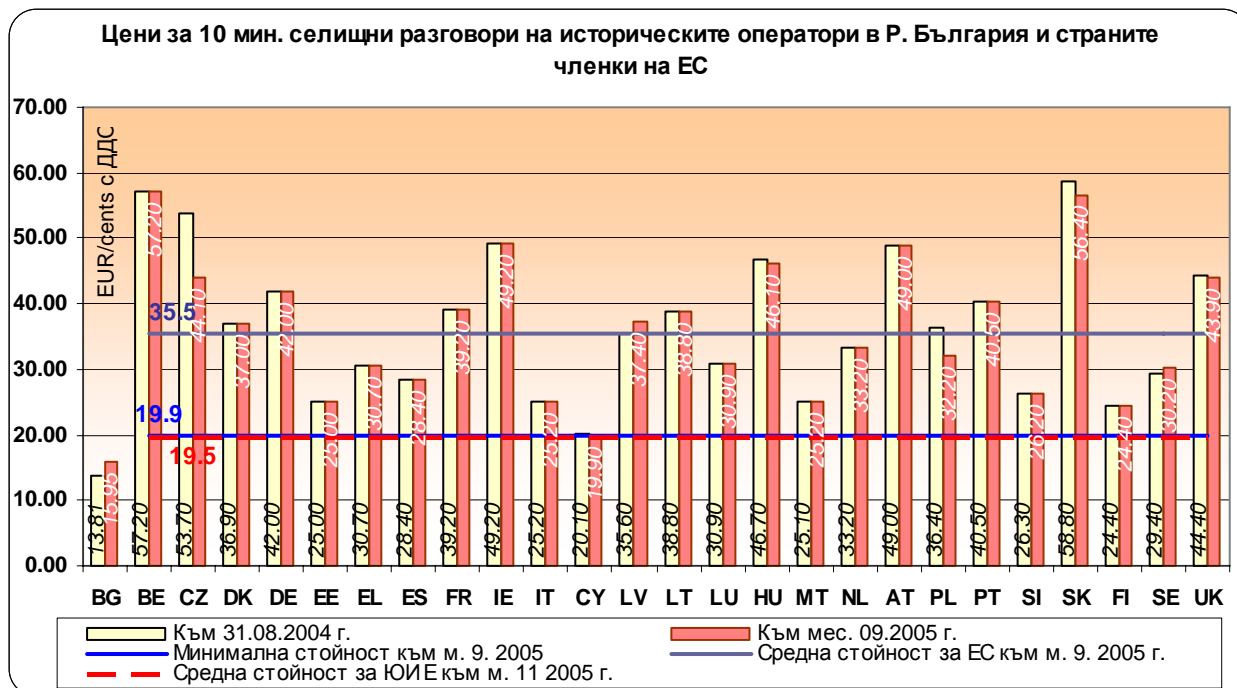
Забележка: За България е представена цената на БТК АД за селищен разговор, в часове на силен трафик за абонати на цифрови централи.

³⁵ Месечният абонамент за бизнес абонати е абонаментът за абонати на стандартен план

³⁶ Месечният абонамент за домашни абонати е абонаментът за абонати на прави телефонни постове

Източник: EC, 11th Report on the Implementation of the Telecommunications Regulatory Package, Report 2 – Country Comparative Report-Supply of services in monitoring of South East Europe - telecommunications services sector and related aspects

Фиг. 30

Забележка: За България е представена цената на БТК АД за селищен разговор, в часове на силен трафик за абонати на цифрови централи.

Източник: EC, 11th Report on the Implementation of the Telecommunications Regulatory Package, Report 2 – Country Comparative Report-Supply of services in monitoring of South East Europe - telecommunications services sector and related aspects, Данни на БТК АД

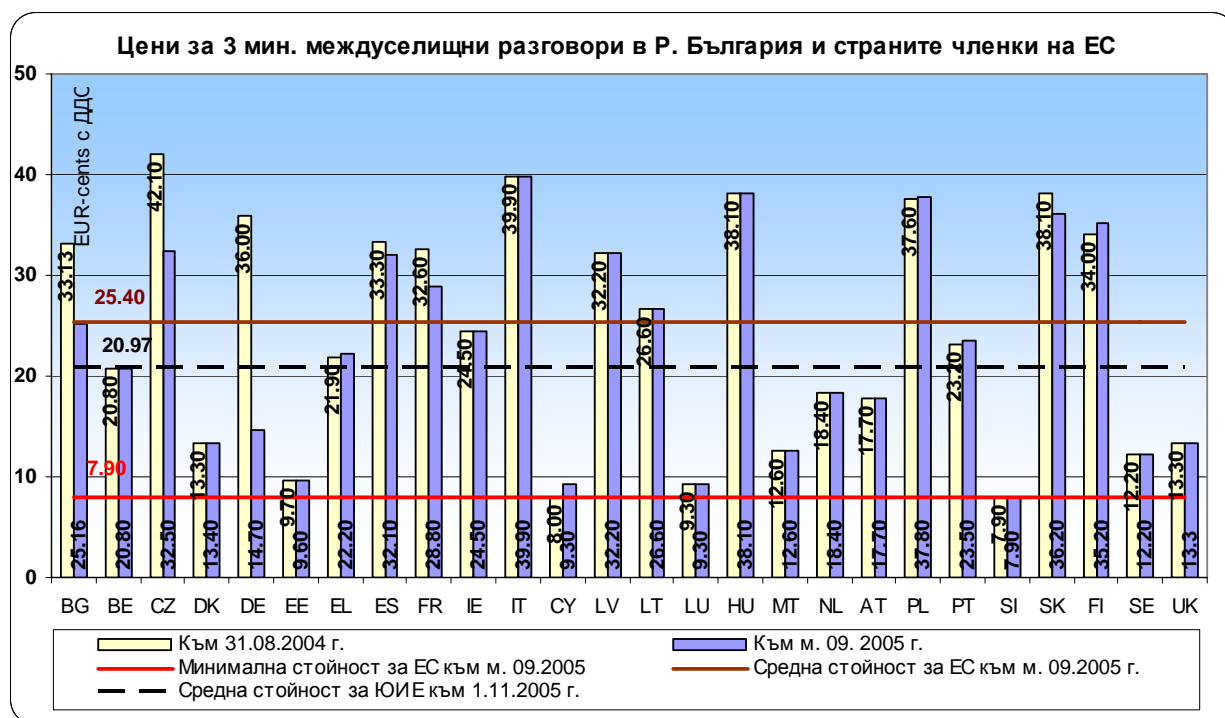
Фиг. 31

През април 2005 г. БТК АД увеличи цените на селищните разговори, като стойността на 3-минутен селищен разговор към 31.08.2005 г. е с 130% по-висока от цената през август 2004 г. и с близо 16% по-висока за 10-минутен селищен разговор. Причина за по-значителното увеличение на стойността на 3-минутния селищен разговор спрямо предходната година е въвеждането на първоначална цена за разговор.

И след увеличението цените за 3-минутен и 10-минутен селищен разговор в България продължават да са значително под нивото на средната за ЕС стойност. За страните от ЕС продължава тенденцията за намаляване на тарифите за 3-минутен и 10-минутен селищен разговор. Средната цена за 3-минутен разговор за 2005 г. е с 2,4% по-ниска от тази за 2004 г., а за 10-минутен разговор - с 6%.

Стойностите за страните от ЮИЕ силно варират. Цената на 3-минутен селищен разговор в България е с 43% над средната стойност за ЮИЕ, докато цената за 10-минутен разговор на историческия оператор в България е с 18% по-ниска от средната за региона.

Следващите графики представят тарифите на историческите оператори за 3-минутен и 10-минутен междуселищен разговор³⁷, както и средните стойности за Югоизточна Европа.

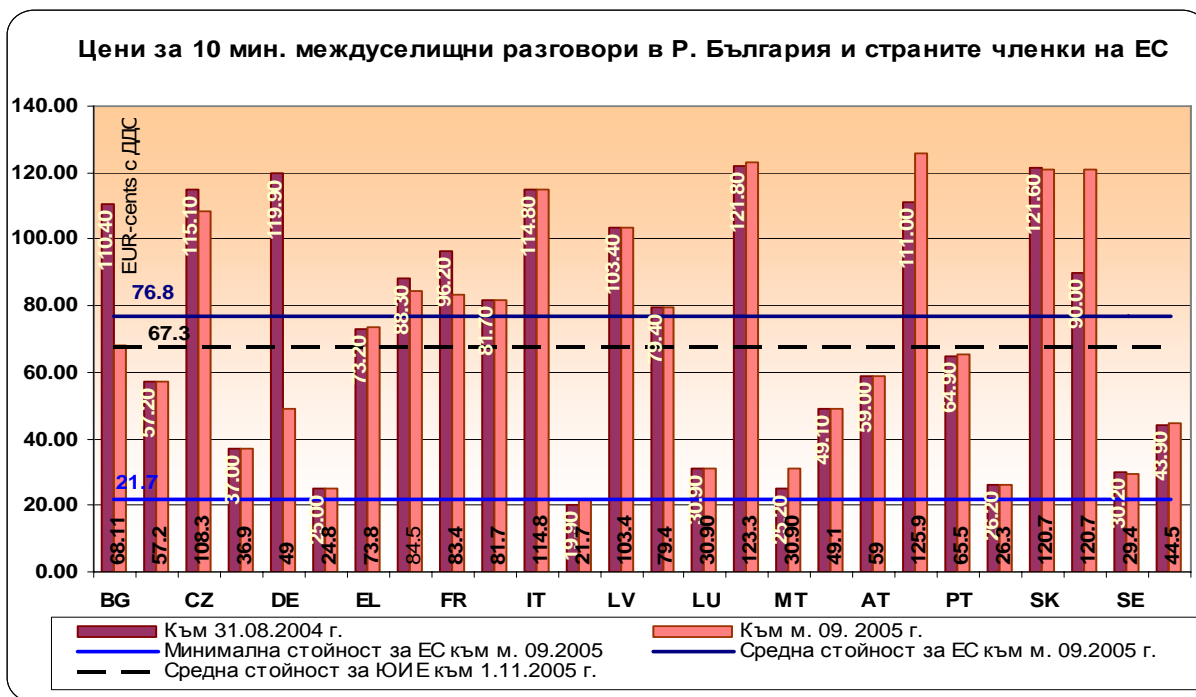

Забележка: За България е представена цената на БТК АД за междуселищен разговор, III зона, в часове на силен трафик

Източник: EC, 11th Report on the Implementation of the Telecommunications Regulatory Package, Report 2 – Country Comparative Report-Supply of services in monitoring of South East Europe - telecommunications services sector and related aspects, Данни на БТК АД

Фиг. 32

³⁷ На разстояния над 200 км в часове на натоварен трафик; данните за България са тарифите на БТК ЕАД за трета междуселищна зона – за разстояние над 100 км

Забележка: За България е представена цената на БТК АД за междуселищен разговор, III зона, в часове на силен трафик

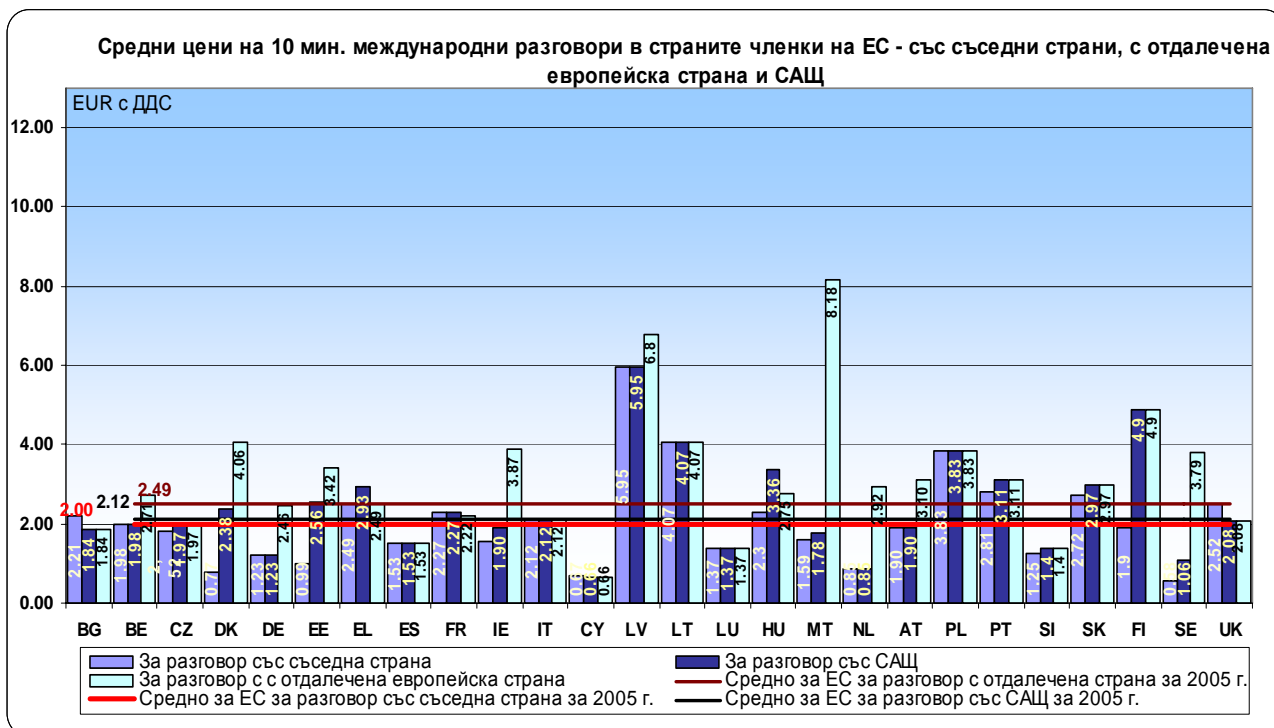
Източник: EC, 11th Report on the Implementation of the Telecommunications Regulatory Package, Report 2 – Country Comparative Report-Supply of services in monitoring of South East Europe - telecommunications services sector and related aspect

Фиг. 33

През април 2005 г. БТК АД чувствително намали цените на междуселищните разговори. След намалението стойността на 3- и 10-минутен междуселищен разговор падна до и под нивото на средните за Европа стойности: към септември 2005 г. цената за 3-минутен междуселищен разговор в България е около средната, а за 10-минутен – с 11% по-ниска от средната стойност за страните от ЕС. Средната стойност на 3-минутен междуселищен разговор в часове с натоварен трафик за страните от ЕС към месец септември 2005 г. е намалела с 15%, а за 10-минутен – с 17% спрямо август 2004 г. В страните-членки на ЕС и през 2005 г. продължава тенденцията към уеднаквяване на тарифите за селищни и междуселищни разговори. Стойността на 3- и 10-минутен междуселищен разговор в България е около и над средната стойност за Югоизточна Европа.

На фиг. 34 и фиг. 35 са представени стойностите на 10-минутен международен разговор към съседна страна, отдалечена европейска държава (Кралство Великобритания) и САЩ³⁸, проведен чрез историческите оператори на страните-членки на ЕС, Р. България и страните от Югоизточна Европа, както и техните средни стойности.

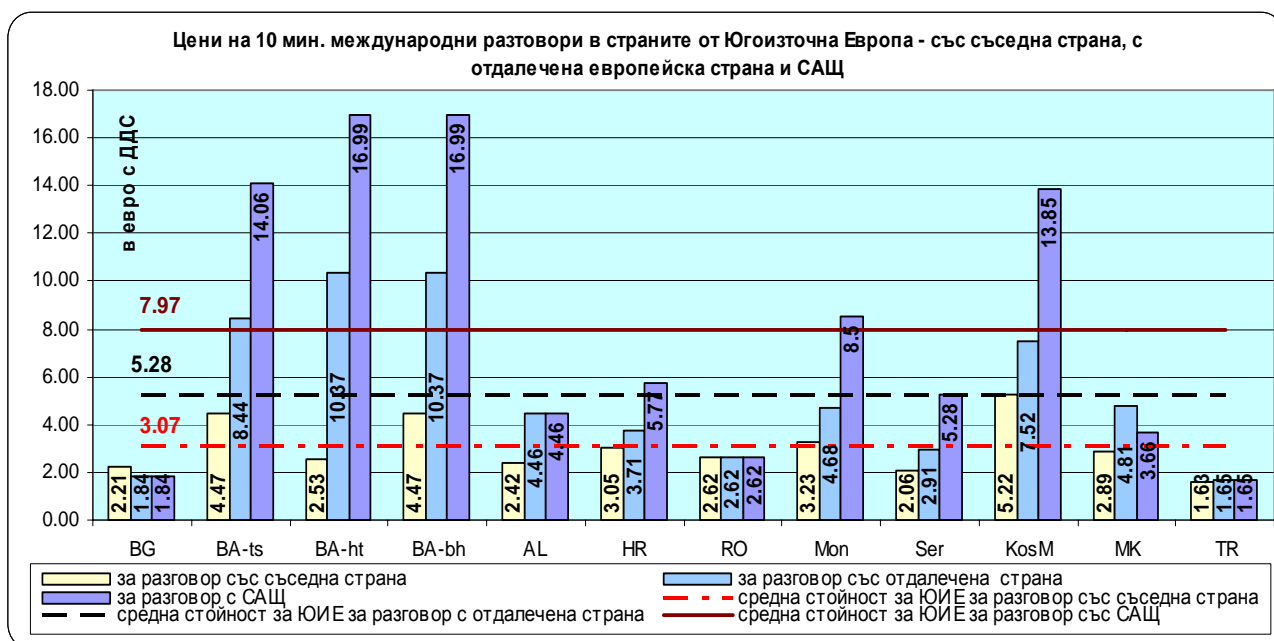
³⁸ Цените са в евро с ДДС, за часовете на силен трафик

Забележка: За България е представена цената на БТК АД за международен разговор, II група, в часове на силен трафик

Източник: EC, 11th Report on the Implementation of the Telecommunications Regulatory Package, Данни на БТК АД

Фиг. 34

Забележка: За България е представена цената на БТК АД за международен разговор, II група, в часове на силен трафик

Източник: Report 2 – Country Comparative Report-Supply of services in monitoring of South East Europe - telecommunications services sector and related aspects, Данни на БТК АД

През април 2005 г. БТК АД намали цените на международните разговори, като направи и съществени промени в зоните и държавите, включени в тях. Новото разпределение на страните по зони е на база потребление, а не според разстоянието. Към септември за 10-минутен разговор със съседна страна, САЩ и отдалечена европейска страна стойностите се доближават да средните за страните от ЕС. Цената на 10-минутен разговор със съседна страна е с около 11 % по-висока от средната за ЕС, при съответно 13% и 26% по-ниска от средните за ЕС стойности на разговор със същата продължителност до САЩ и отдалечена европейска страна (Кралство Великобритания).

Стойността на 10-минутен международен разговор на БТК АД е под средната за Югоизточна Европа стойност, като съответно за разговори със съседна страна намалението е с 25%, за разговори с отдалечена европейска страна (Кралство Великобритания) с 62% и за разговори със САЩ с 74%. Причината е в по-напредналия етап на ребалансиране на цените на оператора в сравнение с по-голямата част от страните в региона.

В отговор на засилващата се конкуренция на пазара на фиксирани мрежи и услуги, БТК АД се стреми към все по-гъвкава ценова политика. През 2005 г. компанията предложи нови абонаментни пакети и промоционални условия за домашни и бизнес абонати.

2.5.1. Ценови пакети за бизнес потребители

Отстъпките и други ценови стратегии, ако нямат за цел засилване на значителното въздействие върху пазара и не представляват злоупотреба със значителното въздействие, са част от естественото развитие на пазара и са основно средство за конкурентно ценово поведение. Следвайки тази пазарна логика, КРС с Решения № 794 от 19 май 2005 г. и № 2390 от 21 декември 2005 г. одобри предложените от БТК АД пакети за бизнес абонати:

- Пакет „БТК Офис” с включени минути за селищни и междуселищни телефонни разговори;
- Пакет „БТК Планета”, включващ отстъпки от цени на международни разговори към избрани дестинации;
- Пакет „БТК Мега” с отстъпки от дължимата сума за месечно потребление при голям обем трафик.

2.5.2. Ценови пакети за домашни потребители

Предоставянето на ценови пакети за домашни абонати на фиксирана телефонна мрежа от БТК АД започна още в края на 2004 г., в съответствие с Решение на КРС № 1806 от 30 септември 2004 г. На абонатите се предлагаха плановете „У дома” в три разновидности според обема на потребление, с включени импулси за селищни и междуселищни разговори.

С Решение на КРС № 491 от 24 март 2005 г. бяха одобрени предложените от БТК АД изменения в ценови пакети за домашни абонати „У дома”. Предложените промени и допълнения произтичат от промените в цените на фиксираната гласова телефонна услуга, приети с Решение на КРС № 291 от 22 февруари 2005 г., и преминаването към таксуване на разговорите на минута. За насърчаване на потребителското търсене след измененията компанията започна да предлага на своите домашни абонати плановете „У дома” и „У дома Сити”.

Абонаментните планове “У Дома” и “У Дома Сити” предоставят на всеки абонат на БТК АД възможност при заплащане на фиксирана месечна цена определен брой минути за селищни и междуселищни разговори на месец.

През 2005 г. операторът предложи шест абонаментни плана “У дома”, диференцирани според обема на включените минути и вида на разговорите, които може да се провеждат в рамките на плана:

- “БТК 12”, “БТК 15” и “БТК 20” с включени минути за селищни и междуселищни разговори;
- “БТК 12 Сити”, “БТК 15 Сити” и “БТК 20 Сити” с включени минути само за селищни разговори.

2.5.3. Промоционална политика на БТК АД

Промоционалната политика на компанията кореспондира с развитието на пазара, като през 2005 г. БТК АД, след одобрение от КРС, предложи на своите абонати и потребители различни промоционални условия с ограничено времетраене:

- Лятна промоция за международни разговори на компанията, която обхващаше Великобритания, Германия, Гърция, Испания, Турция и САЩ, в съботните и неделните дни на юли 2005 г. за домашни и бизнес потребители.

- През декември 2005 г. КРС със свое решение № 2299 от 15.12.2005 г. одобри предложението на компанията да предостави отстъпка от цената на фиксираната гласова телефонна услуга за международни разговори към Германия, Гърция, Великобритания, САЩ, Италия, Испания, Швеция, Румъния, Швейцария, Полша, Белгия, Канада, Унгария, Дания и Ирландия за периода от 15 декември 2005 г. до 8 януари 2006 г. Промоцията беше насочена към всички домашни и бизнес абонати, които не се таксуват по време, както и към абонатите на икономичен и ограничен пакет, които до момента не са били обхващани в промоции.

- През изминалата година БТК АД предложи на своите домашни и бизнес потребители и промоция в мрежата си в рамките на цялата страна, като намали цената за междуселищни разговори в I, II и III зона в часовете на слаб трафик в почивните и празнични дни на 22-25 септември, 19-20 и 26-27 октомври, както и на 17-18, 24-26 и 31 декември.

2.6. Разход за потребление на фиксирани услуги в България и страните от ОИСР

На графиките е представен средномесечният разход за домашни и бизнес абонати на историческите оператори в страните от ОИСР и България, изчислени с ценовите кошници за национални разговори чрез ОКТМ³⁹. Кошниците включват само национални разговори към фиксирани и мобилни мрежи от абонати, при които таксуването на разговорите е по време.

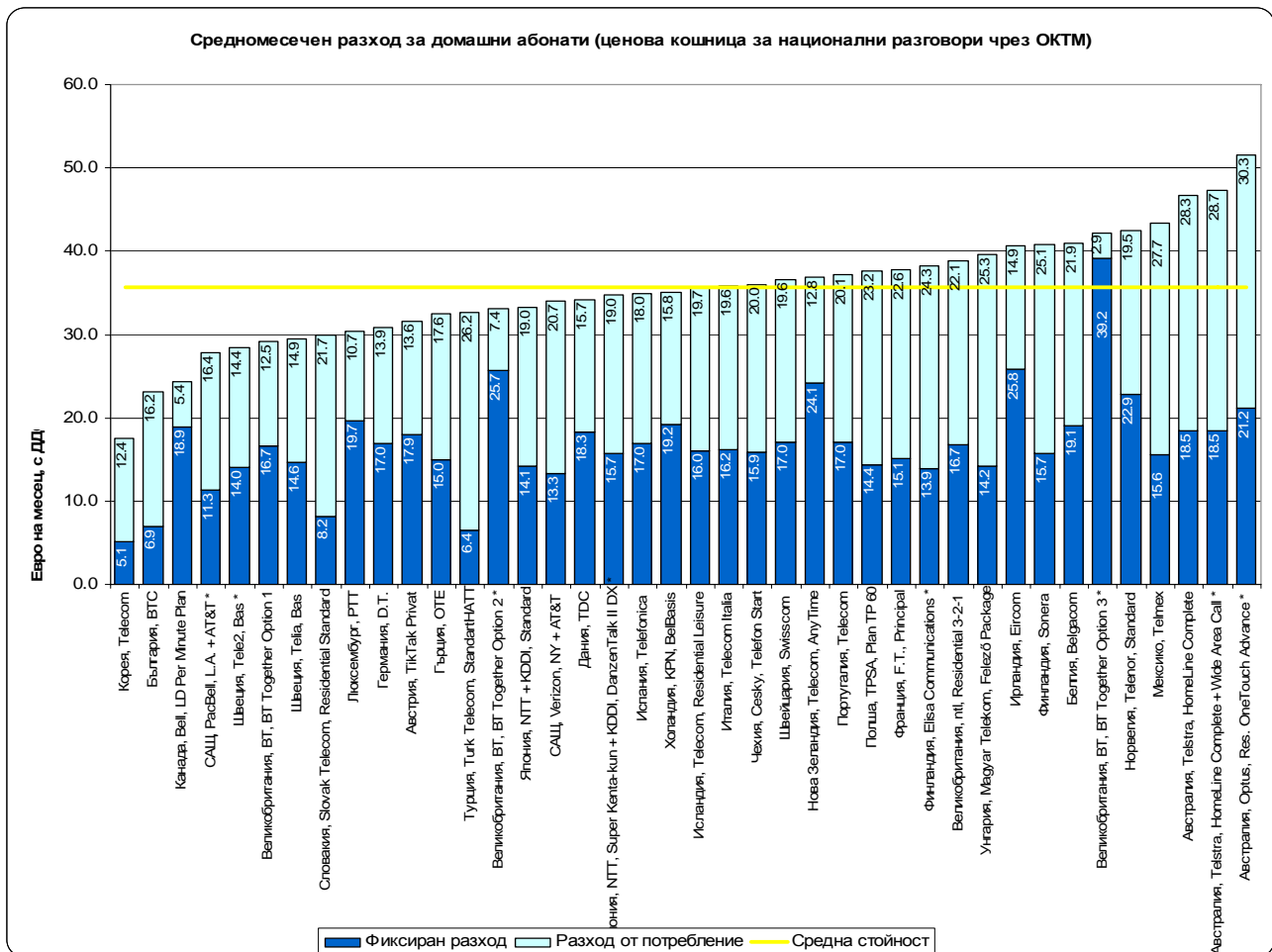
Калкулираният разход включва фиксирана част и разходи за потребление. Фиксираната част се изчислява на база на годишната абонаментна такса и таксата за откриване на нов телефонен пост, а разходите за потребление - на основа на цените за минута селищен и междуселищен разговор. При изчисляването на разхода за потребление в кошниците се използва усреднена схема на потребление на ОИСР, актуална към края на 2005 г.⁴⁰, изчислена въз основа на данни за направленията и обемите на трафика в страните-членки на организацията. В нея са заложени определен

³⁹ Обществена комутируема телефонна мрежа

⁴⁰ Предстои ревизия на дефинициите на кошниците в началото на 2006 г.

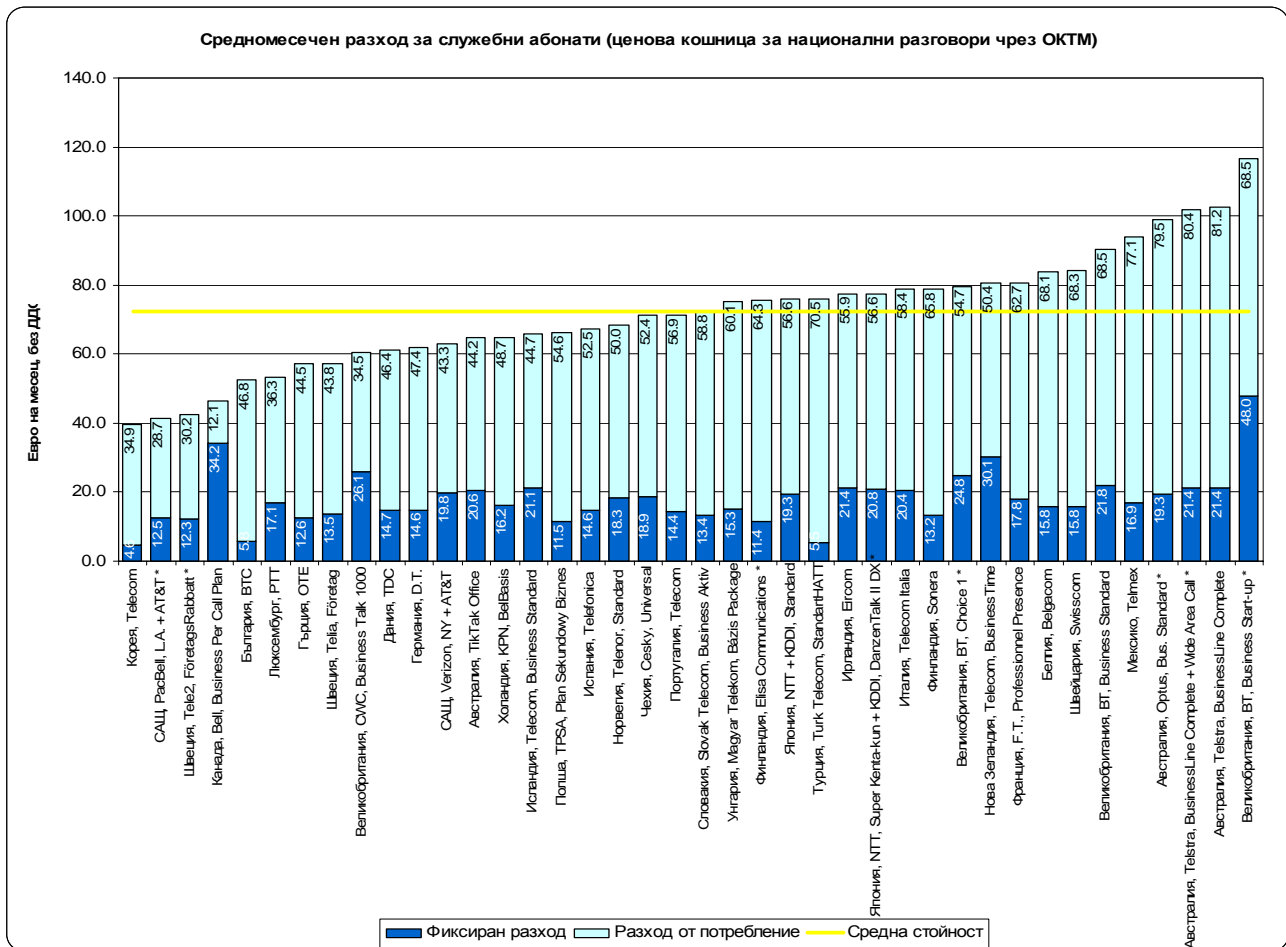
брой повиквания към фиксираната мрежа, като за домашните абонати те са 1200, а за бизнес абонатите – 3600 годишно. Повикванията към мобилни мрежи са съответно 120 и 360, като представляват 10% от броя на повикванията към фиксирани мрежи. Средната продължителност на разговорите в кошницата на домашните потребители се променя от 2.5 до 7 минути в зависимост от това дали са в часове на силен или слаб трафик и от разстоянието, а времетраенето в кошницата на бизнес абонатите не се променя и е 3.5 минути.

При така заложената схема на потребление средномесечният разход за абонатите на БТК е по-малък в сравнение със средната стойност за включените в кошницата държави. Видима е ниската стойност на фиксираната част от разхода, съдържаща месечния абонамент. Това може да се обясни с факта, че по отношение на цените на БТК АД процесът на ребалансиране все още не е завършил. По данни на българския оператор за специфичното потребление на абонатите (включващо и международни разговори), средната стойност на разхода за 2005 г. за домашните абонати е значително под резултата на кошницата и е около фиксираната му част. Данните за бизнес потребителите показват, че те са близки до схемата на потребление, заложена в кошницата на ОИСР.

Източник: Teligen, T-Basket (версия ноември 2005 г.), данни подадени в КРС

Фиг. 36

Източник: Teligen, T-Basket (версия ноември 2005 г.), данни подадени в КРС

Фиг. 37

2.7. Цени на БТК АД и алтернативните оператори

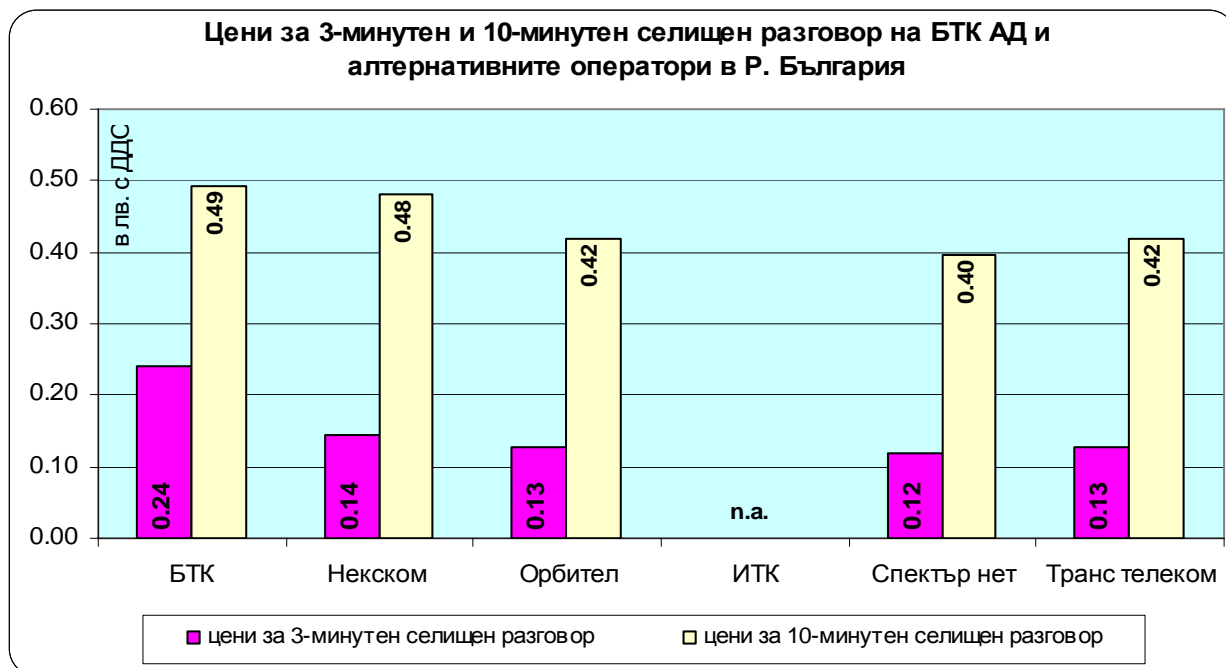
След сключването на договори за взаимно свързване между БТК и алтернативните оператори и след като БТК АД предприе мерки по преустановяване предоставянето на ISDN портове за пренос на глас по Интернет протокол, конкуренцията, в това число ценовата, се измести към фиксираните гласови телефони услуги, включително и услуги чрез избор на оператор.

За целите на анализа са представени сравнения на цените на 3- и 10-минутен селищен и междуселищен разговор и 10-минутен международен разговор на БТК и конкурентните на БТК оператори „ОРБИТЕЛ” АД, „НЕКСКОМ БЪЛГАРИЯ”, „КЕЙБЪЛТЕЛ”, „СПЕКТЪР НЕТ”, „ТРАНС ТЕЛЕКОМ” и „ИЗТОЧНА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ”. Представени са и сравнения за минута разговор до мобилните мрежи в страната.

На фиг. 38 е представено сравнение на цените на 3- и 10-минутен селищен разговор към мрежи на други фиксирани оператори, на БТК АД⁴¹ с тази на алтернативните оператори. Имайки предвид все още малкият брой абонати на новите оператори, в сравнението са представени цените на алтернативните оператори за разговори до други фиксирани мрежи, в това число мрежата на БТК АД. Следва да се отбележи, че някои от операторите (например „ОРБИТЕЛ” АД, „ТРАНС ТЕЛЕКОМ”,

⁴¹ Цената на минута селищен разговор е цената за абонати на цифрови централи, в часове на силен трафик

„СПЕКТЪР НЕТ”) оферират безплатни селищни разговори в рамките на собствената мрежа. Алтернативните оператори нямат разлика и в тарифирането в часовете на силен или слаб трафик.

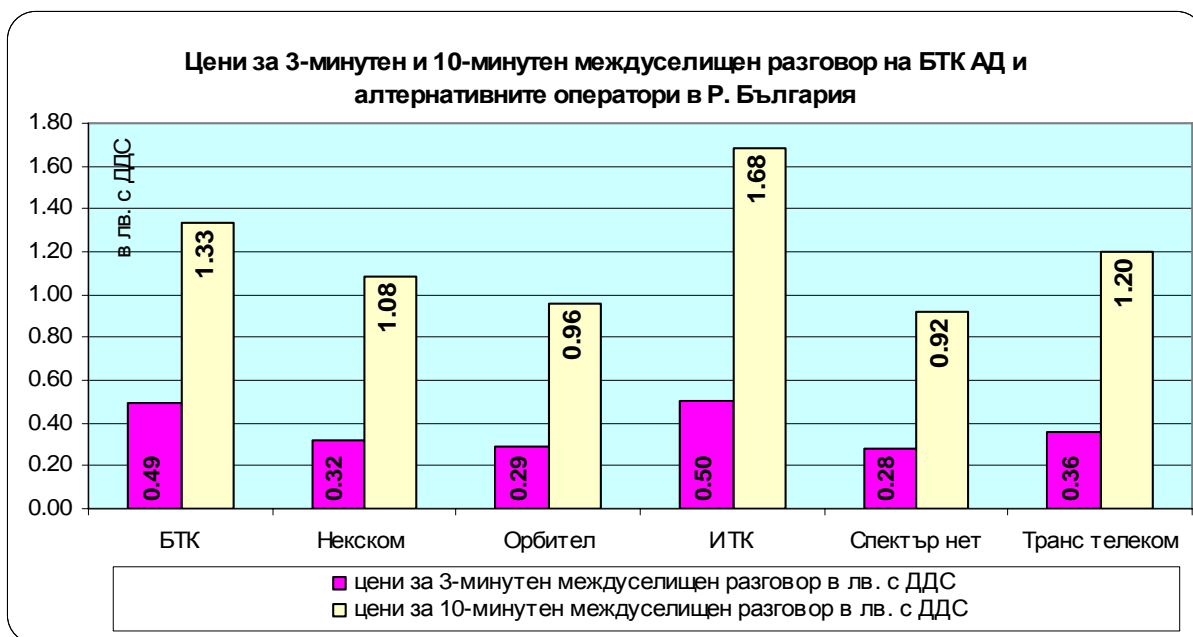
Източник: Данни на БТК и алтернативните оператори

Фиг. 38

Анализът сочи, че цените на селищни разговори на алтернативните оператори са по-ниски от тези на БТК, като за 3-минутен разговор са средно с 46% по-ниски, а за 10-минутен - с почти 13%. По-голямата разлика при по-късите разговори се дължи на наличието на първоначална такса за разговор на БТК АД от 11 ст. „ИЗТОЧНА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ” не предлага цени за селищни разговори към други фиксирани мрежи.

Следващата графика представя тарифите за 3- и 10-минутен междуселищен разговор на БТК АД⁴² и алтернативните оператори. Сравнението е отново с цени на алтернативните оператори за междуселищни разговори в други мрежи. Междуселищни безплатни разговори в рамките на мрежата имат „ОРБИТЕЛ” и „ТРАНС ТЕЛЕКОМ”, при „СПЕКТЪР НЕТ” цената е само 1 ст. на минута. Алтернативните оператори нямат разлика и в тарифирането в часовете на силен или слаб трафик.

⁴² Цената на БТК АД е за разговор в III междуселищна зона, в часовете на силен трафик.

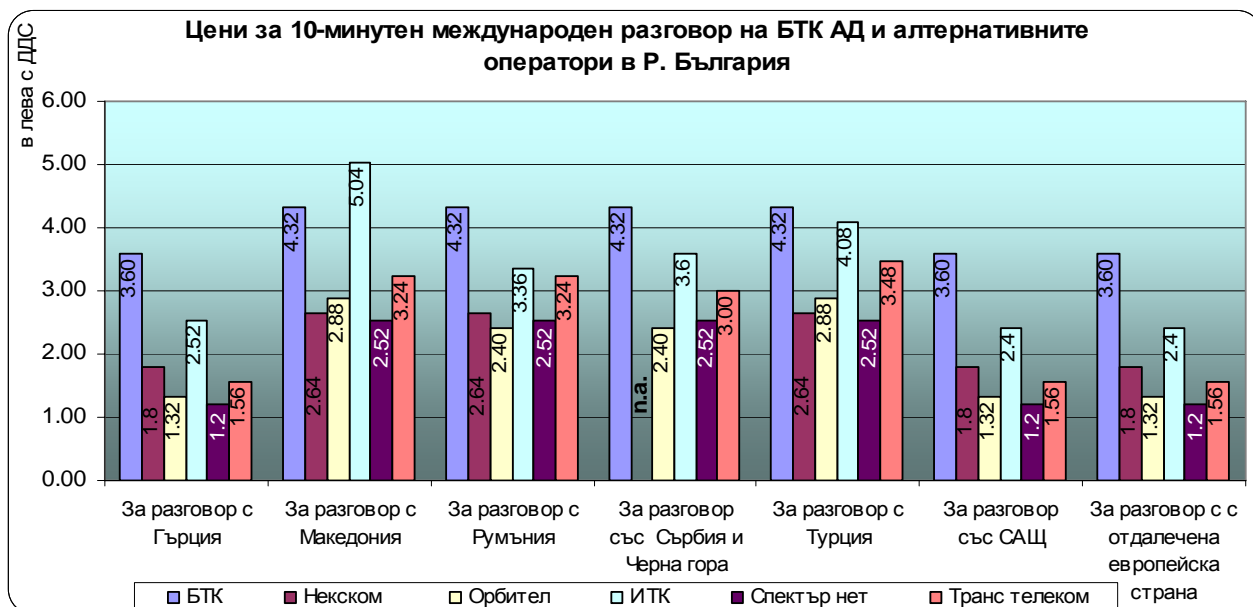

Източник: Данни на БТК и алтернативните оператори

Фиг. 39

От фиг. 39 се вижда, че средните цени за 3- и 10-минутен междуселищен разговор на алтернативните оператори са средно с 29% по-ниски от цените на БТК в най-отдалечената зона за разстояние. Единствено цените на ИТК са по-високи, като за 3-минутен разговор увеличението е с 2,4% , а за 10-минутен – с 26%.

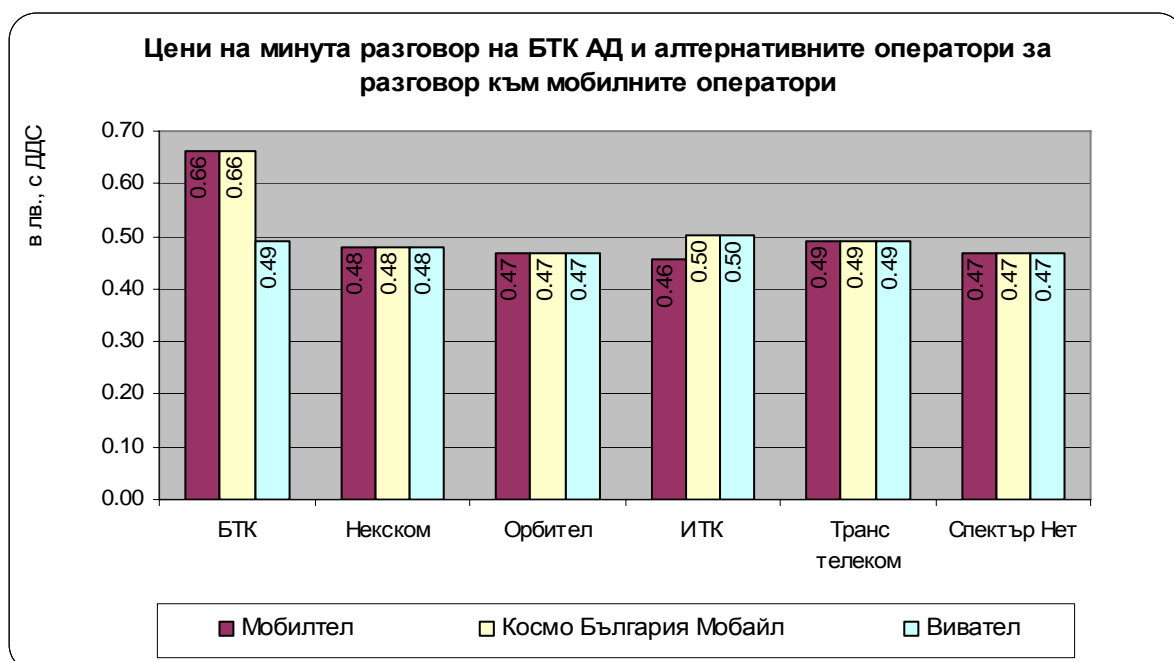
Въпреки, че в резултат на процеса на ребалансиране цените за международни разговори на БТК АД значително намаляват, те остават високи в сравнение с тези на действащите на пазара алтернативни оператори. Средната стойност за 10-минутен международен разговор със съседна страна при тях е с 31% по-ниска от тази на БТК АД. Стойностите на 10-минутен разговор с отдалечена европейска страна, както на историческия, така и на алтернативните оператори, е като за разговор със САЩ. Цените на алтернативните оператори за обаждания към тези дестинации са средно с 54% по-ниски от цените на БТК АД. Тарифите на историческия оператор, както и на алтернативните оператори, не са диференцирани за различните часове на деня.

Източник: Данни на БТК и алтернативните оператори

Фиг. 40

От следващата графика се вижда, че цените на алтернативните оператори и за повиквания към мобилни мрежи в страната са с 30% по-ниски в сравнение с БТК. Изключение прави единствено тарифата на историческия оператор при повиквания към „ВИВАТЕЛ”, като цената за минута разговор с този мобилен оператор е с 25% по-ниска от цените на БТК за разговори с останалите два мобилни оператора.

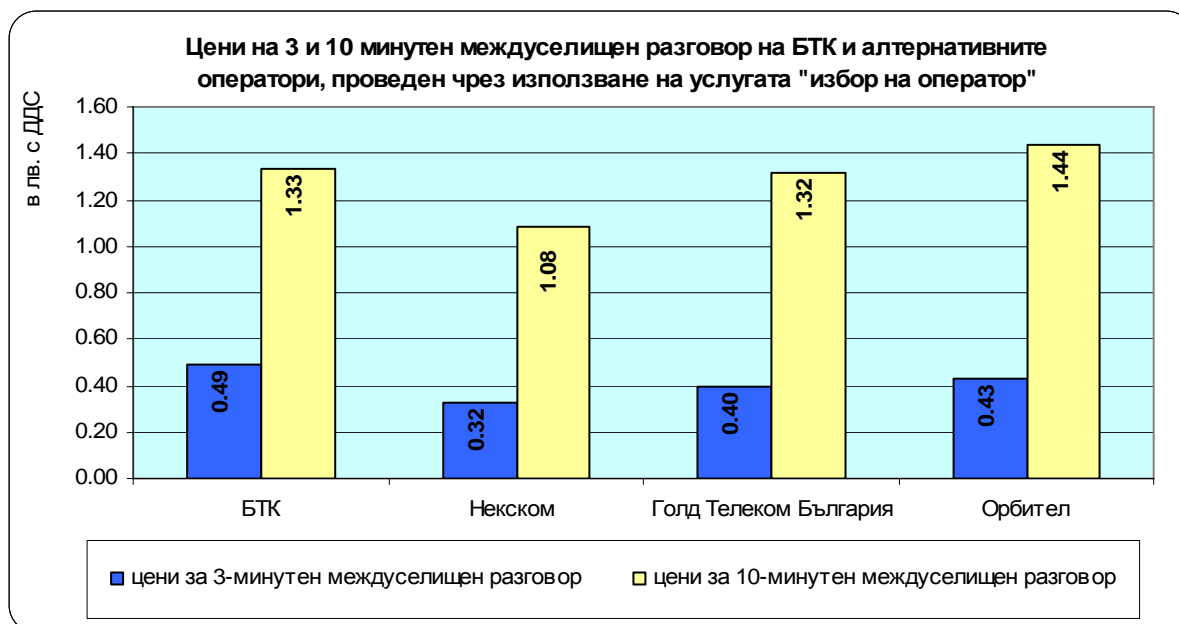

Източник: Данни на БТК и алтернативните оператори

Фиг. 41

През 2005 г. „ОРБИТЕЛ”, „НЕКСКОМ БЪЛГАРИЯ”, „ГОЛД ТЕЛЕКОМ” и „СПЕКТЪР НЕТ” стартираха предоставянето на услугата “избор на оператор” като преносна среда за междуселищни и международни разговори. Засега се предоставя единствено разновидността на услугата за всяко повикване: за целите на анализа по-долу са представени цените за избор на оператор за всяко повикване на БТК АД и алтернативните оператори.

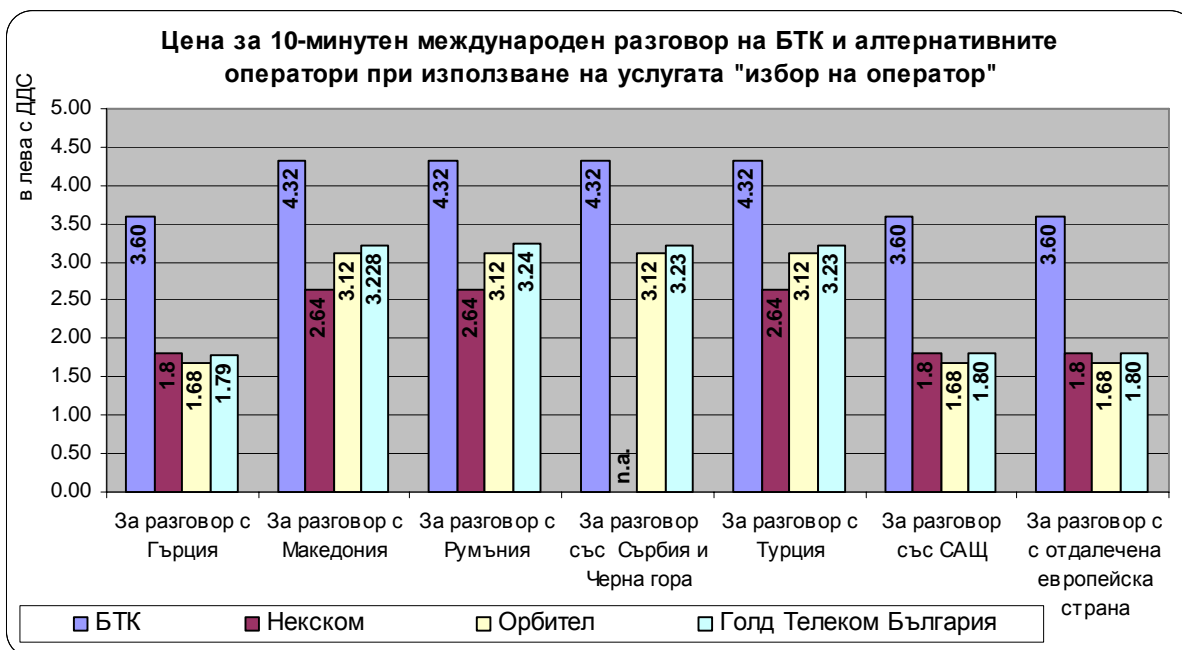
В графиката по-долу са направени сравнения за 3- и 10-минутен междуселищен разговор на БТК и на алтернативните оператори, при използване на услугата “избор на оператор” за преносна среда.

Източник: Данни на БТК и алтернативните оператори

Фиг. 42

От фиг. 42 се вижда, че и при използването на услугата „избор на оператор” стойността на 3-минутен междуселищен разговор, проведен чрез алтернативните оператори, е по-ниска в сравнение с тази на БТК. Най-голямо е намалението при разговори, проведени чрез „НЕКСКОМ БЪЛГАРИЯ” – 34%, а най-малко – чрез „ОРБИТЕЛ”, където намалението е с 12%. Цената на 10-минутен междуселищен разговор е по-ниска единствено на „НЕКСКОМ БЪЛГАРИЯ” (с 19%). Цената на „ОРБИТЕЛ” с 8% по-висока.

Източник: Данни на БТК и алтернативните оператори

Фиг. 43

От фиг. 43 се вижда, че цените за 10-минутен международен разговор на услугата „избор на оператор”, предлагана от алтернативните оператори, отново са по-ниски в сравнение с БТК. Средната цена на алтернативните оператори за разговори със съседна страна е с 35% по-ниска от тази на БТК, а за разговори със САЩ и отдалечена европейска страна (Кралство Великобритания) намалението е средно с 50%.

2.8. Цени на едро: Типово предложение за взаимно свързване, типово предложение за необвързан достъп

Съгласно действащия Закон за далекосъобщенията част от услугите на едро, за които се налагат специфични задължения на операторите със значително въздействие върху пазара, са услугите по взаимно свързване и предоставяне на необвързан достъп до абонатната линия. Операторът със значително въздействие върху пазарите на фиксирани телефонни мрежи и предоставяне на фиксирани гласови телефонни услуги, както и на предоставяне на услугата „линии под наем”, е задължен да разработва типови оферти за условията, при които предоставя тези услуги, като ги прави общодостъпни след одобряването им от КРС. Съответните цени на едро за тези услуги подлежат на регулиране от КРС. Цените на едро на останалите оператори, с изключение на БТК, се определят съобразно изискванията на ЗД и не се регулират от КРС.

След проучване на пазарите през 2004 г. КРС отново определи БТК АД за оператор със значително въздействие върху пазарите на фиксирани услуги и линии под наем и наложи предвидените в ЗД специфични задължения за оператора, като бяха внесени и съответните изменения в индивидуалната лицензия. В съответствие с изискванията на ЗД, БТК определя регулираните цени на едро на услугите съгласно разпоредбите на закона и доказва тяхната разходоориентираност, като представя разчети за разходите и документите по ценообразуване за съгласуване в Комисията.

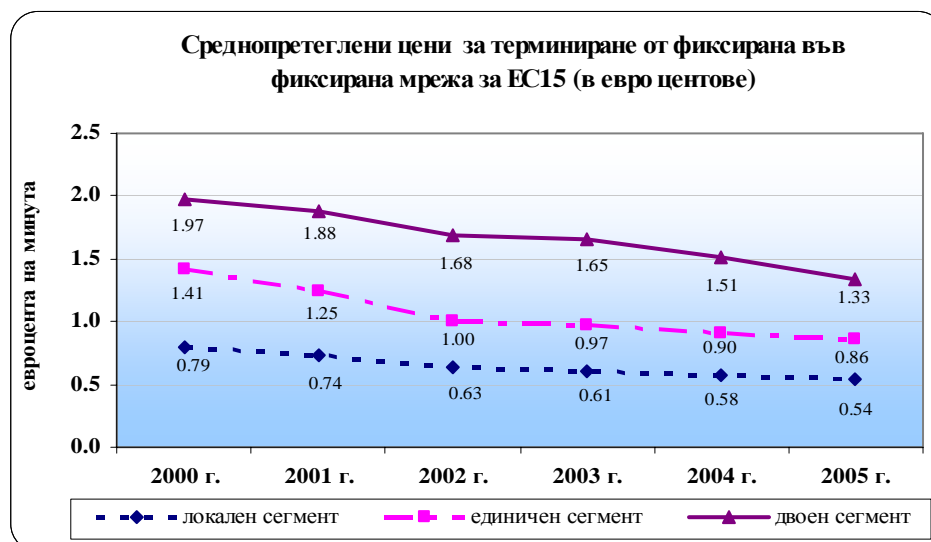
Поради липса на основания за одобряване на някои цени, КРС наложи ограничения на цените за услугите по взаимно свързване и необвързан достъп.

Право и задължение за взаимно свързване имат и останалите оператори на фиксирани далекосъобщителни мрежи, както и операторите на мобилни мрежи. Разработване на типова оферта за взаимно свързване не е предвидено в ЗД като задължение за оператора със значително въздействие върху пазара на мобилни мрежи и услуги.

Необходимостта от изменение на типовата оферта за взаимно свързване на БТК за 2005 г. е обусловена от обстоятелството, че операторът е задължен да предоставя услугата „избор на оператор на преносната среда” на абонаментна основа от 01.01.2005 г. С Решение № 2995/29.12.2004 г. КРС прие типовото предложение за взаимно свързване (ТПВС) на БТК за 2005 г., което включва условия за предоставянето на услугата „избор на оператор на абонаментна основа”. С Решение № 2997/29.12.2004 г. бе одобрено типовото предложение за сключване на договор за необвързан достъп до абонатната линия (ТПНД).

С Решение № 8647/05 г. на Петчленен състав на Върховния административен съд по адм. дело № 6242/05 г. е отменено решението на КРС за изменение на ТПВС на БТК. Въпреки това следва да се отбележи, че цените и ценовите условия по взаимно свързване, договорени между БТК и алтернативните оператори, към момента на отмяната продължават да са в сила въз основа на сключените договори, при условия на равнопоставеност спрямо вече действащите договори за взаимно свързване. Договорите между мобилните и алтернативните оператори се сключват също при спазването на принципа за равнопоставеност.

От фиг. 44 е видна общата тенденция на намаляване на цените за терминиране в мрежата на историческия оператор в страните-членки на ЕС, като са представени средните цени на ЕС⁴³ за терминиране от фиксирана във фиксирана мрежа за всеки сегмент: от 32% при локален и двоен сегмент до почти 40% при единичен сегмент за петгодишен период.

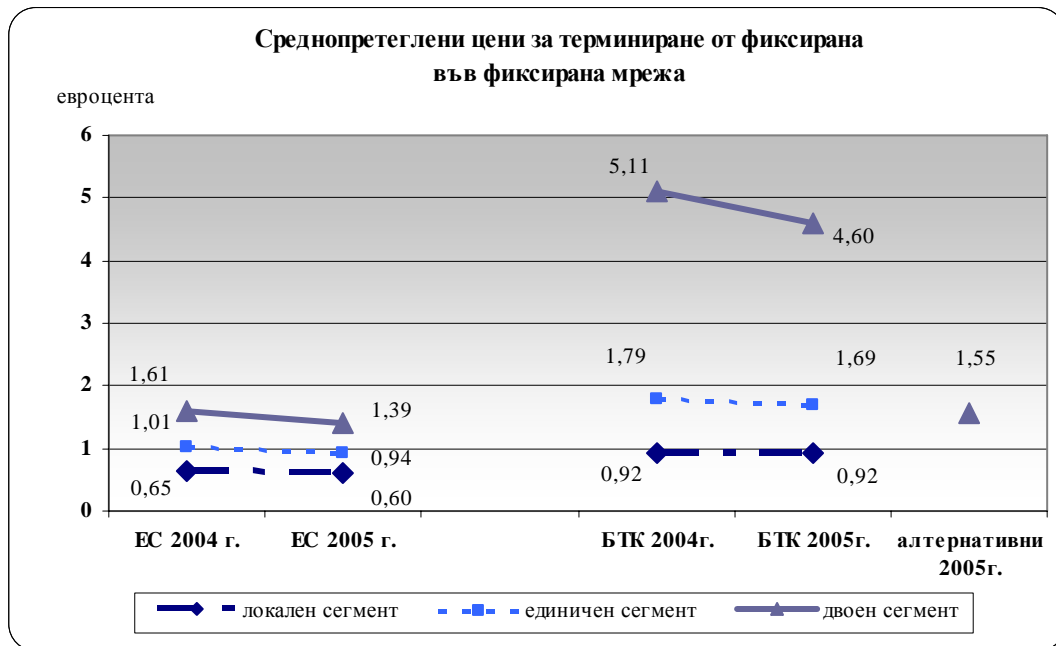

Източник: European Electronic Communications Regulations and Markets 2005 (11th Report) Annex 2

⁴³ Страните са Австрия, Белгия, Великобритания, Германия, Гърция, Дания, Ирландия, Испания, Италия, Люксембург, Португалия, Финландия, Франция, Холандия и Швеция.

Фиг. 44

Сравнението на динамиката в равнищата на цените за терминиране от фиксирана във фиксирана мрежа за страните-членки на ЕС (ЕС 25) за последните две години е дадено на фиг. 45. Графиката показва и среднопретеглените цени за локален, единичен и двоен сегмент на БТК, както и средна цена за 2005 г. за алтернативните оператори в България. Поради факта, че в КРС са представени данни от алтернативните оператори за общия обем на трафика, средната цена е претеглена на база цена за терминиране в часове на силен трафик, съгласно договорените между алтернативните оператори цени и цените от договорите им с БТК. Видно е, че дори с ограниченията за 2004 г. и 2005 г., наложени от КРС, цените на БТК са значително по-високи от средноевропейските, докато средната цена на алтернативните оператори е съпоставима с европейските нива на цените. Наложените ограничения са съобразени с тенденцията за ЕС по отношение на намаляването на цените и са с оглед стимулиране ефективността на БТК като оператор. Процентното изражение на намаленията за последната година за съответните сегменти е, както следва: за локален – 8% за ЕС 25 и 0% за БТК; за единичен – 7% за ЕС 25 и 6% за БТК; за двоен – 14% за ЕС 25 и 11% за БТК.

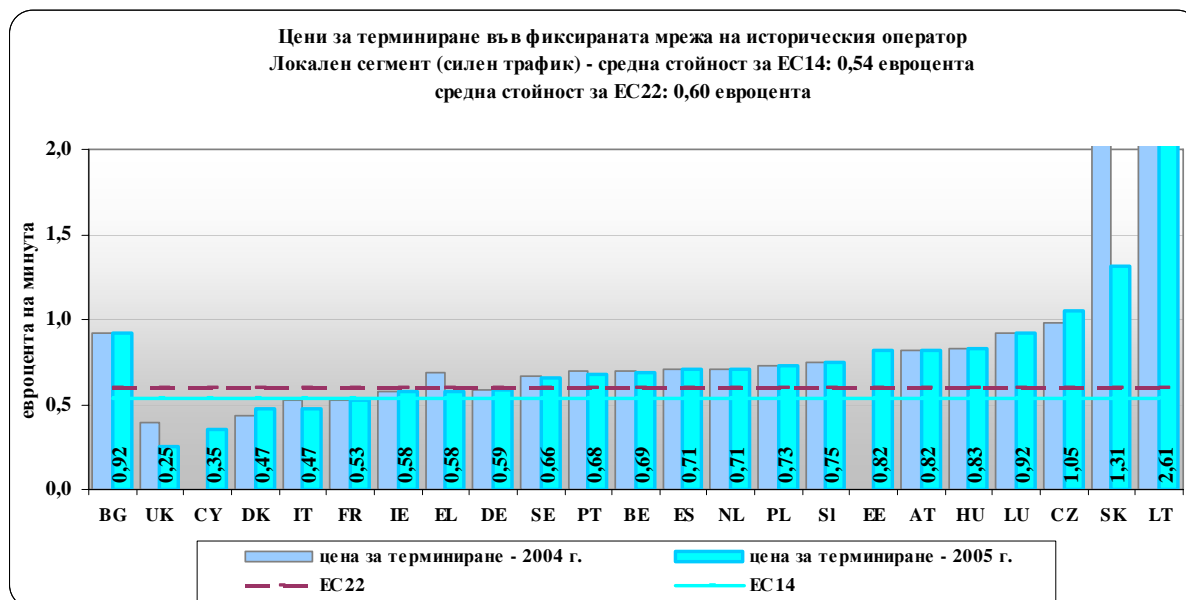

Източници: *European Electronic Communications Regulations and Markets 2005 (11th Report) Annex 2; цени на БТК; данни, представени в КРС*

Фиг. 45

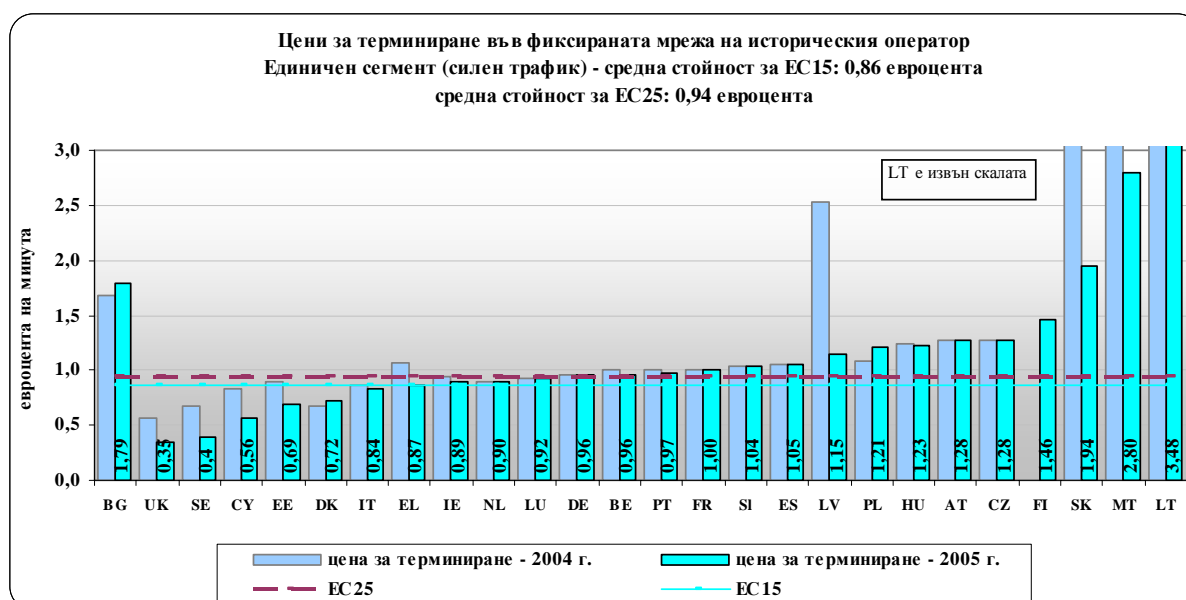
Европейската практика сочи, че историческият оператор определя една цена за терминиране в съответен сегмент, но за насърчаване на конкуренцията КРС наложи на БТК като ограничение по-ниски цени за терминиране в двоен сегмент за трафика от фиксирани мрежи за разлика от мобилните мрежи. Стойностното изражение за часовете на силен трафик е, съответно, цена от 0,09 лв. на минута за фиксирани оператори и цена от 0,10 лв. на минута за мобилни оператори. Алтернативните оператори също определят цена за терминиране от мобилна мрежа, различна от цената за терминиране за фиксирани оператори. Среднопретеглената цена за терминиране в мрежите на алтернативните оператори от мобилни мрежи е 0,13 лв. на минута.

Сравнения на цените на БТК с тези на историческите оператори от страните-членки на ЕС за отделните сегменти на фиксираната мрежа са представени на фиг. 46, 47 и 48⁴⁴. На графиката са обозначени и средните цени за страните-членки на ЕС за 2004 г. и 2005 г. Видно е, че за 2005 г. от цените на БТК за локален и за единичен сегменти само в три страни имат по-високи цени, а цената на БТК за двоен сегмент е най-голяма.

Източници: European Electronic Communications Regulations and Markets 2005 (11th Report) Annex 2; цени на БТК.

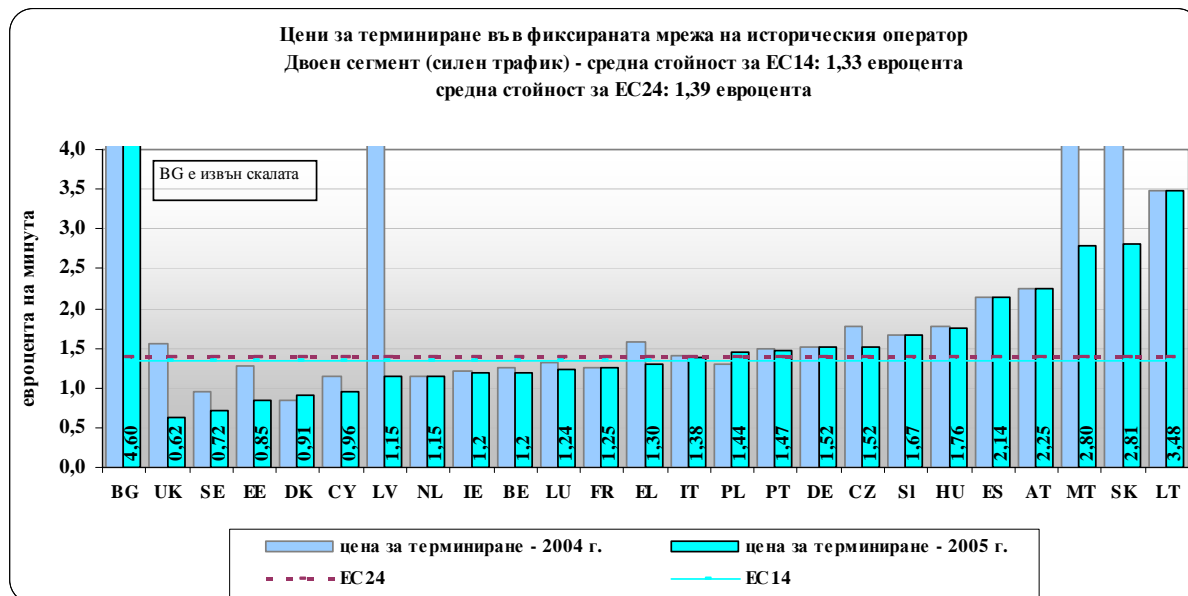
Фиг. 46

⁴⁴ В цитираните данни са използвани съкращенията на латиница за наименованията на страните-членки на ЕС и България.

Източници: *European Electronic Communications Regulations and Markets 2005 (11th Report) Annex 2; цени на БТК.*

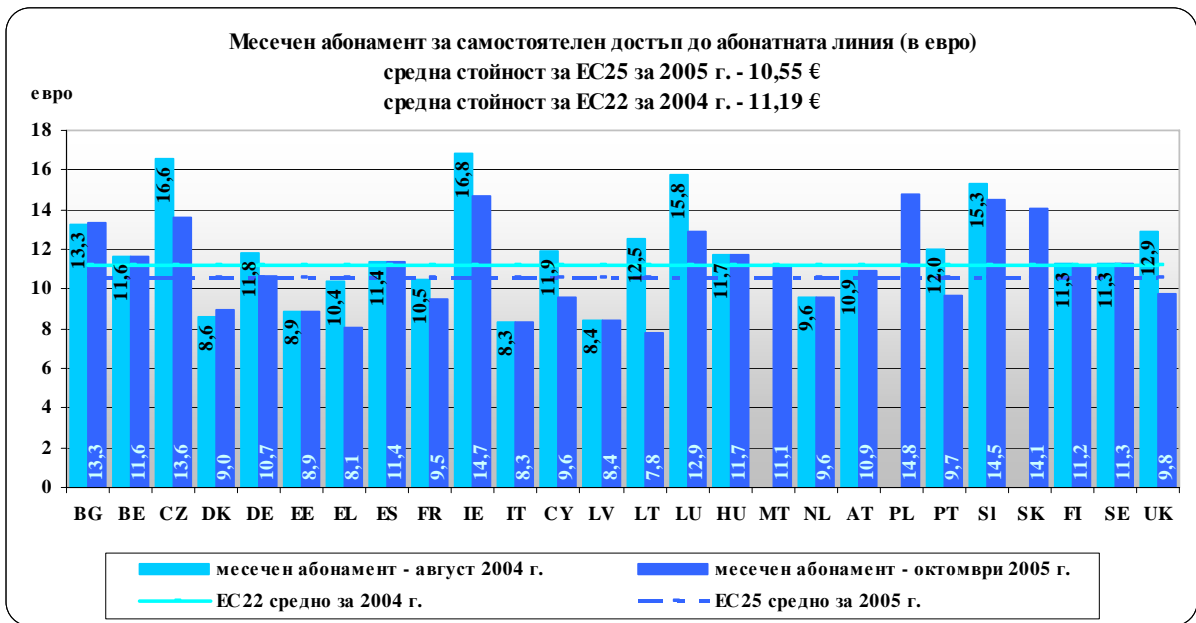
Фиг. 47

Източници: *European Electronic Communications Regulations and Markets 2005 (11th Report) Annex 2; цени на БТК.*

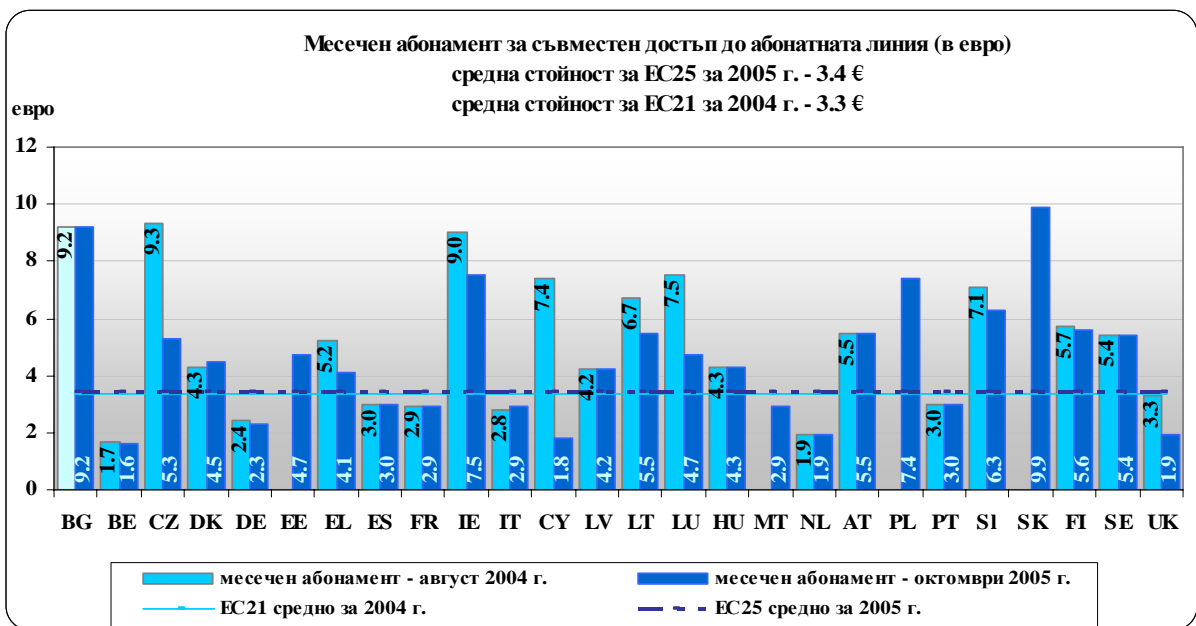
Фиг. 48

Въпреки политиката за либерализация на телекомуникационния пазар и насърчаване на конкуренцията, както и одобрено типово предложение за необвързан достъп до абонатната линия на БТК, през 2005 г. са сключени само три договора при условията на ТПНД. На графиките по-долу (фиг. 49 и фиг. 50) са дадени сравнения на цените за месечен абонамент за необвързан достъп до абонатната линия на БТК и страните-членки на ЕС. Цените на БТК са преизчислени в евро. Цените на БТК са над средните европейски, но с реалното стартиране на процеса по предлагане на двата вида достъп, самостоятелен и съвместен, може да се очаква те да тръгнат надолу.

Източници: European Electronic Communications Regulations and Markets 2005 (11th Report) Annex 2; цени на БТК.

Фиг. 49

Източници: European Electronic Communications Regulations and Markets 2005 (11th Report) Annex 2; цени на БТК.

Фиг. 50